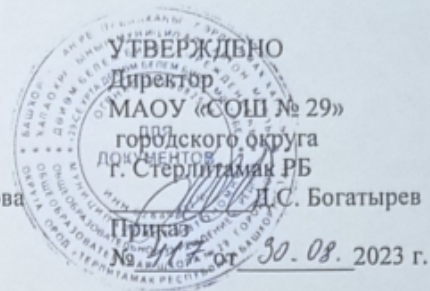

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Башкортостан
МКУ «Отдел образования администрации городского округа г. Стерлитамак РБ»
Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа № 29»
городского округа город Стерлитамак Республики Башкортостан

РАССМОТРЕНО
на заседании ШМО
учителей
родных языков,
Руководитель ШМО
А.А. А.А. Худайбердина
Протокол
№ 5 от 29.08 2023 г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора
МАОУ «СОШ № 29»
городского округа
г. Стерлитамак РБ
Каш О.В.Калашникова
от 30.08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Государственный (башкирский) язык
Республики Башкортостан»

для обучающихся 5-9 классов

г. Стерлитамак, 2023 г.

АҢЛАТМАЛЫ ЯЗЫУ

Төп дөйөм белем биреү кимәленә «Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметынан 5-9 кластар өсөн төп дөйөм белем биреү (артабан – Программа) түбәндәге норматив-хокуки документтарға нигезләнеп эшкәртелде:

- Конституция Российской Федерации;
- Рәсәй Федерацияһының Конституцияһы;
- Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);
- Рәсәй Федерацияһының конституцияһы;
- Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);
- «Рәсәй Федерацияһының мәғариф тураһындағы законы» (29.12.2012. №273-ФЗ) (үзгәрештәр һәм өстәмәләр менән);
- «Рәсәй Федерацияһы халыктары телдәре тураһында» Законы (25.10.1991. № 1807-1 ФЗ) (үзгәрештәр һәм өстәмәләр менән);
- «Төп дөйөм белем биреү Федераль дәүләт белем биреү стандарттары» (31.05.2021 й. № 287);
- Төп дөйөм белем биреүҙең өлгө төп дөйөм белем биреү программаһы (18.03.2022. № 1/22дөйөм белем биреү буйынса федераль укыу-укытыу берекмәһе карары менән раҫланған);
- Өлгө тәрбиәүи программа (02.06.2020. № 2/20 дөйөм белем биреү буйынса федераль укыу-укытыу берекмәһе карары менән раҫланған);
- «Рәсәй Федерацияһы халыктарының туған телдәрен укытыу Концепцияһы» (2019 йылдың 1 октябрҙә Рәсәй Федерацияһының Мәғариф Министрлығы коллегияһы ултырышында раҫланған);
- Башкортостан Республикаһының конституцияһы;
- Башкортостан Республикаһының «Мәғариф тураһындағы» Законы (үзгәрештәр һәм өстәмәләр менән);
- 2021 – 2030 йылдарҙа «Башкортостан Республикаһының дәүләт телдәрен һәм Башкортостан Республикаһы халыктарының туған телдәрен укытыу Концепцияһы» (30 декабрь Башкортостан Республикаһы Башлығы 2020 йылда № УГ-613 Карары менән раҫланған);
- 2021 – 2030 йылдарҙа «Башкортостан Республикаһының дәүләт телдәрен һәм Башкортостан Республикаһы халыктарының туған телдәрен укытыу Концепцияһы» (30 декабрь Башкортостан Республикаһы Башлығы 2020 йылда № УГ-613 Карары менән раҫланған)

Программа нигезендә федераль дәүләт белем биреү стандарттарының методологияһын тәшкил иткән системалы-эшмәкәрлекле йүнәлеш ята. Өлгө тәрбиәүи Программалар формалаштырылған максатлы өстөнлөккә йүнәлдерелгән Программа «Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметы буйынса эш программалары төзөгүгә йүнәлеш булып тора.

Программа башкорт теле укытыусылары өсөн белем биреүҙә яңы тенденциялар һәм актив методикалар кулланыуға йүнәлдерелгән.

Программа укытыусыға:

- 1) башкорт теле укытыу процесында Федераль дәүләт белем биреү стандарттарында формалашкан шәхсэн, предмет, метапредмет һөҙөмтәләргә өлгәшеүҙең хәҙерге йүнәлештәрен тормошка ашырыу;
- 2) «Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметының планлаштырылған һөҙөмтәләрен һәм йөкмәткеһен федераль дәүләт белем биреү стандарттарына; төп дөйөм белем биреү өлгө төп дөйөм белем биреү программаһына; өлгө тәрбиә программаһына яраҡлы һәр укыу йылына билдәләү һәм

структурлаштырыу;

3) билдәле бүлек/теманы өйрәнеүгә бүленгән яқынса укыу сәғәттәрен, шулай ук бүлек/теманың укыу материалын үзләштерәүгә тәкдим ителгән төп укыу эшмәкәрлеген кулланып, тәғәйен класс үзенсәлектәрен иҫәпкә алып, календарь-тематик планлаштырыузы эшкәртеү.

Программа йөкмәткеһе Федераль дәүләт белем биреү стандарттарының «Туған тел һәм туған әзәбиәт» предмет өлкәһендә бирелгән төп дөйөм белем биреүзә төп дөйөм белем биреү программаһының талаптар өлөшөндөгә өлгәшөлгән һөзөмтәләргә үзләштерәүзә тәьмин итә.

Программа нигезендә федераль дәүләт стандарттарының методологияһын тәшкит иткән системалы-эшмәкәрлекле йүнәлеш ята.

«БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҺЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ (БАШКОРТ) ТЕЛЕ» УКУҢ ПРЕДМЕТЫНА ДӨЙӨМ ХАРАКТЕРИСТИКА

Башкортостан Республикаһының кануниәтенә һәм Федераль дәүләт белем биреү стандарттарына ярақлы «Туған тел һәм туған әзәбиәт» предмет өлкәһендә «Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметы Башкортостан Республикаһы биләмендә дәүләт һәм муниципаль белем биреү ойошмаларында урынлашқан Башкортостан Республикаһының кануниәттәренә һәм Төп дөйөм белем биреү Федераль дәүләт белем биреү стандарттарына ярашлы бәлиғ булмаған укыусыларзы «Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметына өйрәтеү ата-әсәләргә (законлы вәкәләтлеләр) ғаризалары нигезендә ойошторла.

«Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметын өйрәнеү гуманитар циклындағы «Рус теле», «Әзәбиәт» һәм башка укыу предметтары менән дисциплинар бәйләнеште булдырыузы иҫәпкә ала.

Башкорт теле, үзенең аралашыуза һәм фекерзә сағылдырыуза төп функцияһын үтәп, шәхес ара һәм кешеләргә социаль үз-ара бәйләнеште тәьмин итә, анды, үз аңыңды һәм шәхестең онъяға карашын формалаштырыуза катнаша, мәғлүмәтте, мазәни традицияларзы, Башкортостан Республикаһының башкорт һәм башка халықтарзың тарихын һаклау һәм тапшырыузың төп сараһы булып тора.

«Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметын өйрәнеү гуманитар циклдағы «Рус теле», «Әзәбиәт» предметтары менән бәйләнеште күз уңында тота.

Башкорт теле, үзенең аралашыу һәм фекер сағылдырыузың төп функцияһын үтәү барышында, шәхес-ара һәм кешеләргә социаль үз-ара бәйләнештә булыуын тәьмин итә, анды, үз аңыңды һәм шәхестең донъяға карашын формалаштырыуза катнаша, мәғлүмәтте, мазәни традицияларзы, Башкортостан Республикаһындағы башкорт һәм башка халықтарзың традицияларын һаклау һәм тапшырыуза мөһим сара булып тора.

«Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» курсы укыусыларзың әхлаки һәм коммуникатив мазәниәтен камиллаштырыуға, уның интеллектуаль һәм ижади һәләтен, аң, хәтер һәм фараз итеүен, үзаллы укыу эшмәкәрлеген үстәрәүгә йүнәлдерелгән.

Башкорт телен укытыу йөкмәткеһе кешенең укыу күнекмәләрен берләштергән кеүек функциональ грамоталықты үстәрәүгә, тексты аңлау, төрлө форматтағы текстарза мәғлүмәтте кулланыу, үз максатыңа өлгәшәү өсөн уны баһалау, үзенең белем һәм мөмкинлектәрендә киңәйтеү, социаль тормошта катнашыуға йүнәлдерелгән.

Укыу предметының йөкмәткеһе дәрестән тыш эшмәкәрлектә тормошка ашырыла ала: предмет азналары, экскурсиялар, тематик саралар, олимпиадалар, конкурстар, түңәрәктәр эше, театрға барыу, һуңынан анализ үтәкәрәү менән фильмдар карау һ.б.

«БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҺЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ (БАШКОРТ) ТЕЛЕ» УКУҢ ПРЕДМЕТЫНЫҢ ӨЙРӘНЕҢ МАКСАТ ҺӘМ БУРЫСТАРЫ

«Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметының өйрәнеүзәң **максаты** укыусыларза телмәр эшмәкәрлеген төп төрзәрендә (аудирование, һөйләү, укыу, языу) коммуникатив компетенцияны формалаштырыу.

«Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметының өйрәнеүзәң

бурыстары:

- телмәр тоткарлығын һәм башкорт телен аралашыу сараһы буларак кулланыузы үтеү өсөн уңайлы психологик климат булдырыу;
- яңы теманы үзләштерәү барышында укыусылардың шәхси сифаттарын, улардың күззаллауын, игтибарын, хәтерен үстәрәү;
- элементар лингвистик күззаллаузы үзләштерәүгә йүнәлдерелгән, укыусылардың элементар кимәлдә телдән һәм язма телмәрен үзләштерәү өсөн аңлайышлы һәм кәрәкле булған лингвистик күззаллаузы киңәйтәү.

«БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ (БАШКОРТ) ТЕЛЕ» УКУЫ ПРЕДМЕТЫ ПРОГРАММАҢЫНЫҢ ТӨП ЙӨКМӘТКЕЛЕ ЙҮНӘЛеше

Программаның беренсе блогында – «**Мин һәм минең донъям**» - программаһы тәрбиәүи максаттарға йүнәлдерелгән, иң мөһиме, баланы тышкы һәм үз донъяһы менән аңлашып йәшәүгә өйрәтәү. Блок күберәк телдән һәм язма телмәрҙе үстәрәүгә йүнәлдерелгән.

Икенсе блок «**Башкортостан – минең тыуған яғым**» – халыктар дуслығы менән бәйләнгән; Рәсәйҙең үткәне, бөгөнгөһө, киләсәге, уның башка илдәр менән мөнәсәбәте; тыуған яқтың тарихы һәм хәзерге тормош, күренекле урындар, тарихи ерҙәр; мазәниәт, халык байрамдары һәм йолалары; Республика йәшәүсә башкорт һәм башка халыктардың көнкүрешә һәм тормош эшмәкәрлек үзенсәлектәре. Материал толерантлыҡ, мазәниәт диалогы һәм бер-беренә ихтирам принциптары нигезендә шәхестең рәсәй граждандыҡ йәмғиәтен төзөү бөрыстарына яуап бирәүсә шәхес сифаттарын тәрбиәләү һәм үстәрәүгә йүнәлдерелгән.

Өсөнсө блок «**Тыуған яқтың тәбиғәте**» – Башкортостан тәбиғәте, тыуған яқтың үсемлек һәм хайуандар донъяһының төрлөлөгө, климат үзенсәлектәре һәм экологик проблемалар менән таныштыра. Был блок темаларҙа үзләштерәү һөзөмтәһендә укыусыларҙа тәбиғәткә карата һаҡсыл караш формалаша һәм улардың аң-белем даирәһә киңәйә.

Тәкдим ителгән Программа эш программа төзөүселәргә йүнәлеш булып хезмәт итә. Эш программаһы авторҙары үзаллы укыу материалының эзмә-эзлелеген, уның күләмен, эшмәкәрлек төрҙәрен билдәләй ала.

«БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ (БАШКОРТ) ТЕЛЕ» УКУЫ ПРЕДМЕТЫНЫҢ УКУЫ ПЛАНЫНДАҒЫ УРЫНЫ

Төп дөйөм белем бирәү федераль дәүләт белем бирәү стандарттарына яраҡлы «Туған тел» укыу предметы «Туған тел һәм туған әзәбиәт» предмет өлкәһенә инә.

«Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле» укыу предметын өйрәнәүгә 510 сәғәт бирелә: 5-се кластан 9-сы класка тиклем (азнаға 3 сәғәт) 102-әр сәғәт.

Белем бирәү ойошмалары укыу предметын өйрәнәүгә бүленгән, белем бирәү мөнәсәбәтендә катнашыусылар формалаштырған план өлөшөндәге сәғәттәр иҫәбенән үзаллы сәғәттәр һанын арттыра ала.

«БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ (БАШКОРТ) ТЕЛЕ» УКУЫ ПРЕДМЕТЫНЫҢ ЙӨКМӘТКЕҺЕ

5 КЛАСС

Тематик блоктар

Мин һәм минең донъям

Һаумы, мәктәп!

Һаумы, мәктәп!

М. Кәрим «Укыусыға», Ғ.Рамазанов «Йәшә, тыуған ерем!».

Ф.Ғөбәйзуллина «Рәйфә мәктәпкә бара»,

Е.Кучеров «Шүльгәнташ мәмерйәһә»,

Минең мәктәбем

А.Игебаев «Һау булығыз, аккоштар!».

Р. Султангәрәев «Шағир», С. Алибаев. «Якшы»,

Минең класташтарым

Е.Кучеров «Укыусылар» (“Башкортостан укытыусыһы” журналынан), Г.Котоева «Белем көнө».

Үзем тураһында

Мин һәм минең ғаиләм

Ф. Рәхимғолова «Матур менән көслө», В.Гудков «Көз көнө», Р.Искужина «Минең кустыларым», Ә.Хәбибуллина «Безҙең ғаилә»

Үзем тураһында

“Башкортостан флагы”,

Ф.Рәхимғолова “Безҙең әсәй”,

“Безҙең фатир” (“Йәншишмә” гәзитенән)

Кеше. Тән ағзалары. Шәхси гигиена

Кеше. Тән ағзалары. Шәхси гигиена

И.Ғүмәрова «Уңған кыз»,

А.Кандратова «Һөйләйбез», Әкиәт «Акыллы турғай».

Яңы йыл менән!

Яңы йыл

Г.Юнысова “Кыш бабай”Ф.Исәнғолов «Алдакы йондоззар», К.Даян «Шыршы», З.Бишева «Ауырыузан котолдо»,

Безҙең елка

А. Исмәғилева «Яуа карзар...»,

М.Ғәли «Безҙең елка».

Е.Кучеров «Ғинуар».

«Карнавал» («Аманат» журналынан)

Азык-түлек. Кейем-һалым. Өй. Магазин

Азык-түлек. Кейем-һалым.

Ғәлиева «Икмәк», Ф.Туғызбаева «Яңы күлдәк», А.Ягафарова “Бал”

Магазин. Өй.

Г.Абдулхаева “Икмәк үткән юл”.

Р.Шәкүр «Эшһөйәрзәр иле».

Т.Ғәниева “Бишбармак”,

А.Гиталов “Икмәк тураһында уйзар”.

8 Март – Катын кыздар көнө!

Катын-кыздар көнө

Ф.Мөхәмәтйәнова “Әсәләр”.

М.Пляцковский “Ел белһен...”, Ф.Туғызбаева «Тыуған көн», Ғ.Байбурин һүззәре, Р.Сәлмәнов музыкаһы «Яратам мин илемде» (йыр)

Минең әсәйем

Ә.Ихсан «Әсә рәхмәте», З.Әхмәтйәнова «Нәби менән әбей», З.Ханнанова “Мин бәхетле...”,

Ф.Юлдашбаева “Минең өләсәйем”

Башкортостан – минең тыуған яғым

Тыуған Башкортостаныңды беләһеңме?

Минең Башкортостаным

С.Әлибаев «Тыуған ерем», “Башкортостан” (“Акбузат” журналынан), М.Пришвин «Тәбиғәтте һаклаясаҡбыз», Ф.Ғөбәйзуллина «Башкортостан флагы»

Тәбиғәт менән бергә

М.Ситдикова “Республика көнө”, Ф.Ғөбәйзуллина “Республиканың дәүләт символдары”, С.Йәнтүриндән «Курай», Р.Латыпова, Р.Камалова “Салауат Юлаев”, С.Юлаев «Уралым», “Ағизел йылғаһы” (“Киске Өфө” гәзитенән).

Тыуған яктың тәбиғәте

Йыл мизгелдәре

Йыл мизгелдәре

И.Буракаев, М. Буракаева, М.Юлмөхәмәтов «Без тәбиғәт менән бергә», Х.Кәрим «Минең илемдә», Г.Скребицкийзән «Көз - рәссам»,

К. Тәңреколов «Дүрт кыз»,

К.Ушинский «Дүрт теләк», Л.Шаһисолтанов «Көзгө урманда», Ф.Рәхимғолова «Кайзан белден?», С.Муллабаев «Хикмәтле кар».

Тәбиғәт күренештәре

М. Дилмөхәмәтов «Яз», М. Дилмөхәмәтов «Сәскә менән күбәләк», Л. Толстой «Бабай һәм һыу инәһе». Л.Шаһисолтанова «Көзгө урманда», С.Әлибаев «Матур көн»

Яз етте

Яз.

Ә.Ихсан «Яз»,

С. Муллабаев «Олатай», В.Осеева «Әбей»,

Р.Ғарипов «Сыйырсык»,

Ф.Ғөбәйзуллина «Минәң дуһым компьютер»,

С. Муллабаев «Яз».

Коштар – беззең дуһтарыбыз

Е. Кучеров «Коштар қасан қайта?»,

Ф.Рәхимғолова «Еңеү көнө», В.Исхақов «Мизал һәм малай», С. Богомазов «Безгә тыныслық кәрәк», К.Ушинский «Баксасы һәм уның улдары», Н. Надеждина «Яздың тәүге сәскәһе»,

А.Асадуллина «Өмәлә».

Йәйзе қаршылайбыз

Һаумы, йәй!

С.Әлибаев «Һаумы, йәй!», Ә.Чаныш. «Коштоң ғүмере – йырында»,

«Қарға бутқаһы», «Һабантуй» («Ақбузат» журналынан)

Тыуған ер!

А.Игебаев «Тыуған ер».

Алмаштары,

«Лагерь иртәһе» («Аманат» журналынан)

Уқыусылардың белемдәрен тикшереү

Уқыусылардың белемдәрен тикшереү һәм үтелгәндәрзе қабатлау (2 сәғәт)

Грамматик материал

Фонетика. Орфоэпия и Графика

Өн һәм хәрәф. Алфавит (қабатлау)

Тартыңқы һәм һузыңқы өндәрзең системаһы.

Һузыңқы өндәрзең дәрәс әйтелешә (қабатлау)

Тартыңқы өндәрзең дәрәс әйтелешә (қабатлау)

Ижек. Ижек төрзәре (қабатлау)

Морфемика һәм һүзьяһалыш

Тамыр һәм аффикс. Һүззең тамыры. Тамырзаш һүззәр

Лексикология и фразеология

Фразеологизмдар, улардың мәғәнәһе. Кулланыу үзенсәлектәре

Бер мәғәнәлә һәм күп мәғәнәлә һүззәр. Һүззәрзең тематик төркөмө. Антонимдар. Синонимдар. Омонимдар

Морфология

Исем (қабатлау). Исемдәрзең қилеш менән үзгәрешә. Яңғызлық һәм уртақлық исемдәр

Исемдәрзең қилеш менән үзгәрешә

Сифат (қабатлау). Дөйөм грамматик мәғәнәһе, морфологик үзенсәлектәре һәм синтаксик функцияһы

Қылым (қабатлау). Дөйөм грамматик мәғәнәһе, морфологик үзенсәлектәре һәм синтаксик функцияһы

Алмаш (қабатлау). Зат алмаштары. Әйәлек алмаштары. Күрһәтеү алмаштары. Һорау алмаштары. Билдәләү алмаштары. Билдәһезлек алмаштары. Юклық алмаштары.

Телмәр үстәреү

И.Бурақаев һ.б. «Башқа халықтар шәжәрә язғанмы?».

«Сыбар тауық» (рус халық әкиәте), «Қышқы уйындар» (сюжетлы картина), В.Меос «З.Исмәғилевтың тыуған яқтары. Сәрмән», Р.Нурмөхәмәтов «Әштән һуң» (картина).

6 КЛАСС

Тематик блоктар

Мин һәм миңең донъям

Безең мәктәп

Безең класс һәм миңең дустарым

Т.Ғәниева «Беренсе сентябрь», «Намыслы бул» («Көс һәм рух тамырлары» китабынан), Ф.Фәткуллина «Кояш»,

“Сыйырсык” (“Мәктәп календары”нан)

Көз күренештәре

С.Аксаков «Аккош», Г.Якупова “Октябрь”, Р.Низамов “Көз картинаһы” К.Кинйәбулатова «Көзгәр еткәс» М.Горький «Китапты яратығыз!».

Дуслык кәзерен бел!

Дуслык

Р. Бикбаев «Дуслык ауыр сакта һанала», «Һеззе кунакка сакырзылар... («Кыззарға мең кәңәш» китабынан).

Миңең дустарым

Д. Фатихова «Кем дуһ?», А.Йәғфәрова «Дуслык менән шаярмайзар».

Р.Ураксина “Башкортостан”.

Рәт һандары

Башкортостан – миңең тыуған яғым

Башкортостан ере буйлап

Миңең Ватаным

А. Филиппов «Ватан»,

Ф. Мөхәмәтйәнов «Кешем – ил күрке». Р. Бикбаев «Салават батыр һәйкәле»,

В. Дмитриев «Кайын».

Миңең Башкортостаным

Ә. Әхмәтова «Кайындар ниңә ак», З.Ураксин «Яраклашыу», Г.Юнысова «Башкортостан – дуслык иле», М. Карим «Ватаным».

Үз тыуған ягығызды яратығыз!

С. Юлаев «Тыуған илем», Г. Молодцов «Башкирия»,

Ф. Туғызбаева «Кем уңған?», М. Карим «Дим буйы», В. Сухомлинский «Сөнки мин - кеше», Ғ.Хөсәинов. «Оло языусы һәм ғалим», Ә. Әсәдуллина «Хушлашыу».

Тыуған яктың тәбиғәте

Кыш дауам итә

Ап-ак кыш

Ф.Мәксүтова «Кар бөртөктәре», И.Ф. Зиянчковскийзан «Кышкы тәбиғәт», «Коштар донъяһы» («Башкортостан» газетаһынан), Г.Якупова «Уртақ кыш»,

Кар яуа

К.Шафикова «Кар яуа», Х. Ғиляжев «Оса күктә», Т.Сәғитов «Икмәк»,

Ә. Бикташев «Хыял»,

К. Чарушин «Кыш етте», И. Киньябулатов «Хәйерле иртә, донъя!»,

К. Киньябулатова «Ак нур булып балкыны». Н. Наджми «Кыш»,

Яз килә, яз!

Яраткан мизгелем

Р.Янбулатова «Коштар кайта», К.Кулиев «Бөтә тереклекте һаклағыз», Г.Юнысова «Тәбиғәтте шулай яраталармы?», Р.Кужина-Латыпова «Күззәрәңдә әсәй – донъя...», К.Кинйәбулатова «Карғалар йыры»

Халык йолалары

Р. Солтангәрәева «Карға буткаһы», З.Бишшева «Баксала», Ф.Рәхимғолова «Апрель йылмая», Я. Колас «Яз тураһында йыр»,

Ә. Саяпова «Еңеү көнө», С. Әлибаев «Без һанайбыз һандарзы»,

Н. Виноградованан «Урманда йөрөү қағизәләре»

Йәмле йәй килә

Йәйзе яратам!

Г.Фәйзи «Йәйзе яратам», С.Хәжиев «Июнь», Р.Әхмәдиев «Июнь һәм май», Ш.Янбаев «Һабантуй», Р.Ғабдрахманов. «Ил төкөрһә, күл була», Р.Ғамзатов «Әсә йыры», М.Сиражи, «Йәй», В.Ғәмәров «Тәбиғәт шифаханалары».

Йәмле йәй

Г.Якупова «Июль», Р.Ғабдрахманов «Ил төкөрһә, күл була», «Сәскәләрзән сәскәләргә кунып...» ("Мәктәп календары"нан), "Балан" ("Йәшлек" гәзитенән), А.Ферсман "Күзәтергә өйрән", С.Йәһүзин "Курай", С.Әлибай "Сал Урал"Й.Солтанов "Тыуған еркәйем".

Укыусыларзың белемдәрен тикшерерү һәм үтелгәндәрзе кабатлау

Үтелгән материалдарзы кабатлау, контроль эш яззырыу, алынған белемдәрен коррекциялау буйынса эштәр башкарыу.

Грамматик материал

Морфология

Һан. Ябай һәм кушма һандар. Һан төркөмсәләре: төп һандар, рәт һандары, йыйыу һандары, бүлем һәм сама һандары, кәсер һандары.

Рәүеш. Рәүештәрзең дөйөм грамматик билдәләре. Рәүеш төркөмсәләре. Төп рәүеш. Сәбәп-максат рәүеше. Вақыт рәүеше. Урын рәүеше. Күләм-дәрәжә рәүештәре. Сағыштырыу рәүештәре. Сәбәп-максат рәүештәре. Рәүештәрзең сағыштырыу һәм артыклык дәрәжәләре.

Телмәр үстереү

О.Багаевская "Кунактар (Тыуған көн)" (картина), В.Меос "Таузарза томан. Белорет районы" (картина), И.И.Шишкин «Карағай урманындағы иртә» (картина), Б.Домашников. «Май. Кайынлык» (картина), А.Тюлькин "Өфө калаһындағы Шихандар"(картина).

7 КЛАСС

Тематик блоктар

Мин һәм минең донъям

Мәктәп – белем шишмәһе

Минең мәктәп

М.Карим «Укытыусыма»,

З.Биишева «Мәктәпкә тәү барған көн», Т.Дәүләтбирзина «Мизгелдәр»,

Мәктәп йылдары

К.Паустовский "Әсә теле", Ә.Әсәдуллина "Хушлашыу", К.Ушинскийзан "Көзгө көн",

Г.Пикунова "Музейзар"

Спорт. Спорт кәрәк-ярактары

Мин спорт яратам

«Беззең ғәилә - ярышта» («Мәктәп календарынан»), И.Мифтахова "Һаулығығыззы һаклағыз", "Спорт түнәрәктәре" («Мәктәп календары»нан).

Спорт

Н. Идельбай «Беззең катокта». Ф.Максютов «Осоусы», Р. Әйүпов «Милли уйындар», «Башкортостан калаларында спорт» («Мәктәп календары»нан).

Мин һәм беззең ғәилә

Мин һәм минең ғәиләм

К. Шафикова «Әсәй күззәре», "Әсә һүзе" ("Башкорт халык ижады"нан), "Кошка әйләнгән әбей" (Башкорт халык әкиәте), Н. Сәлимов "Окшаштар", К.Даян "Атай кәңәше", С. Әлибаев "Матур көн", "Етегән йондоз" (легенда), З.Воскресенская "Әсә!", Ф. Рәхимғолова "Беззең әсәй", Ш.Биккол "Атай менән өләсәй", Й.Солтанов "Кәнәфер сәскәһе".

Борон борон заманда...

Башкорт халык ижады

«Кан кәрзәш» (Башкорт халык әкиәте), А.Таһирова «Зәңгәр таузар илендә», Г.Цепулин "кыйыулык, батырлык...", Ф. Туғызбаева. «Тайыштабан ниңә өйөнән сыкмай?».

Берзәмлек, дуслык, тыныслык

Берзәмлек, дуслык, тыныслык

Ш.Биккол "Тыныслык кәрәк", В. Баймырзина "Дуслык", К.Кинйәбулатова "Дустарым күп", Г. Юнысова "Умырзая".

Минең дустарым

Р. Мөхәммәтов “Тауышһыз Талип”, С. Әлибаев “Дустарым”, С.Әлибаев “Кайын һыуы”, М. Фафури “Болон”, Н.Мусин “Урман – байлык”, А. Гессен буйынса “Пушкин һәм китаптар».

Башкортостан – миңең тыуған яғым

Башкортостан буйлап сәйәхәт

Башкортостан – тыуған яғым

М.Кәрим “Башкортостан”, Башкорт халык йыры “Урал”, Р.Ғарипов «Урал йөрәге», Х. Назар «Урала имәне», Б.Рафиков “Безең Ватан”

Башкортостандың күренекле урындары

«Аркаим» («Йәншишмә» газетаһынан), Й.Солтанов «Уралым».

Тыуған яқтың тәбиғәте

Көз-хезмәт һәм байлык мизгеле

Алтын көз

Д.Булгакова «Илһам донъяһы», «Алтын башақтар» (башкорт халык әкиәте), «Көз уртаһы» (из «Мәктәп календарынан»), М. Белахова «Икмәк»,

Д.Булгакова “Илһам донъяһы”.

Көзгә эштәр

Т.Йосопов «Икмәк есе», А.Игебаев «Тыуған ерем», Н.Мусин «Тәбиғәтте һаҡлағыз!», «Бал корто» («Башкортостан» гәзитенән), Ғ. Муртазин «Кем дәрәс?».

Йәмле йәй

З. Котлогилдина «Йәй», Б. Баимов «Ямғыр яуа», Н. Кутдусов «Кырмысқалар», С.А. Лавочкин «Самое важное», Б. Бикбай «Лагерь иртәһе».

Уҡуысыларҙың белемдәрән тикшерерү һәм үтелгәндәрҙе кабатлау

Үтелгән материалдарҙы кабатлау, контроль эш яҙырыу, алынған белемдәрән коррекциялау буйынса эштәр башкарыу.

Грамматик материал

Морфология

Ярзамсы һүз төркөмдәре. Ярзамсы һүз төркөмдәренә дөйөм характеристика. Үзаллы һүз төркөмдәренән ярзамсы һүз төркөмдәренән айырмалығы. Ярзамсы һүз төркөмдәренән дәрәс язылышы. Ярзамсы һүз төркөмдәренән функциялары. Ярзамсы һүз төркөмдәренән дәрәс язылышы.

Бәйләүес. Бәйләүестәрҙең грамматик функциялары. Теркәүестәрҙең бүленеше. Бәйләүестәрҙең дәрәс язылышы

Теркәүес. Теркәүес тураһында төшөнсә. һөйләмдән тин киҫәктәре һәм кушма һөйләмдән өлөштәре араһында бәйләнеү сараһы буларак теркәүес. Теркәүестәрҙе һөйләмдәрҙе һәм текст өлөштәрен бер-береһенә бәйләү сараһы буларак кулланыу. Теркәүестәрҙең дәрәс язылышы.

Киҫәксә. Киҫәксәләрҙең бүленеше. Киҫәксәләрҙең дәрәс язылышы.

Киҫәксәләр менән һөйләмдәрҙе интонация үзенсәлектәре. Киҫәксәләрҙең дәрәс язылышы.

Мөнәсәбәт һүзәр. Мөнәсәбәт һүзәрҙең телмәрҙә кулланыу роле

Ымлыҡтар. Ымлыҡтар тураһында төшөнсә. Уларҙың һөйләмдәге роле. Ымлыҡтарҙың дәрәс язылышы. Ымлыҡтарҙы интонацион һәм пунктуацион билдәләү.

Окшатыу һүзәр. Окшатыу һүзәрән, экспрессияны сағылдырыу сараһы буларак, һөйләү телмәрәндә, матур әҙәбиәт телендә кулланыу выражения экспрессии. Окшатыу һүзәрән интонацион һәм пунктуацион айырыу

Телмәр үстөрөрү

Т.Яблонская «Иртә» (картина), В.Меос “Ярзамсы” (картина), Ф. Исмәғилев “Йылға буйында” (картина), Ә.Арысланов «Л.Н.Толстой Башкортостанда» (картина).

8 КЛАСС

Тематик блоктар

Миң һәм миңең донъям

Хезмәте барзың – хөрмәте бар

Хезмәте барзың – хөрмәте бар

К.Кинйәбулатова “Ватаным тауыштары”, З.Бишева “Йәшәү – бәхет”,

Л. Подкорытова, «Иғтибарлы бул!» Ю.Яковлев «Хезмәт»

Хезмәт – йәшәү нигезе

М.Ғафури «Гөлдәр баҡсаһында», А.Чанышева «Именлектәр теләйем!», Джон Маркс

Темплтон «Тормошка ашмастай эш юк»,

М.Шаган «Сит телде өйрәнеүселәргә кәңәштәр», Т. Мөхәмәтколов «Кыйыулык».

Без йондоззар булып кайтырбыз

Сәскәле ай

С.Әлибаев “Сәскәле ай”, “Һалдат тора киләсәкте тотоп” (“Йәншишмә” гәзитенән), С.Ғәбизуллин “Котлайым мин”, М. Харис “Хат.

Без йондоззар булып кайтырбыз

“Салауат Юлаев” (“Башкорт поэзияһы антологияһы”нан), “Палдискизә музей” (“Аманат” журналынан), “Салауат Юлаевка һәйкәл” (“Башкорт энциклопедияһы”нан)

Башкортостан – минең тыуған яғым

Өфө – Башкортостандың баш калаһы

Өфө – Башкортостандың баш калаһы

И.Гвоздикова “Калаларзың үз биографияһы була”, Н.Нәжми “Тыуған калама йыр”, М. Буракаева, И. Буракаев, М. Юлмөхәмәтов “Боронғо Өфө” (“Тормош һабактары” дәрәсләгенән

Өфө, мин һине яратам!

Т.Ғарипов «Өфө» калаһы атамаһының килеп сығышы», К.Даян «Жызыл кала», «Өфө урамдары» («Аманат» журналынан), Ә. Шаммасов «Сәләмләү».

Башкортостан – минең тыуған ерем

Т.Нечаева “Скульпторзың бөйөк эше”, , “Карға буткаһы” (“Йәншишмә” гәзитенән), Н.Сладков “Сел менән тепре”, Ә.Таһирова “Ерзе һаклайык”, Ф. Исәнғолов “Йәй көнө”,

Ай Уралым, Уралым...

Минең тыуған яғым

А.Игебаев “Башкортостан – илгенәм”, Э.Фенинанан “Минең тыуған яғым, Н.Нәжми “башкортостан”, Ә.Таһирова “Ерзе һаклағыз!”, В.Исхаков “Талпан”, М.Карим “Ватан тураһында уйланыу” Р.Ниғмәтуллин “Башкортостан”, Р.Йәнбәков “Мәңге балкы, Башкортостан”.

Тыуған яқтың тәбиғәте

Алтын көз етте

Алтын көз

М.Сиражи “Йәндәрзе балкытыусы”, “Көз айзары” (“Башкортостан календары”нан), М.Котлоғәләмов “Тәбиғәт комарткылары”, “Торналар осоп киттеләр” (“Киске Өфө” гәзитенән)С. Муллабаев «Көзгә урман».

Көзгә урман

С. Муллабаев «Көзгә тәбиғәт» “Тәбиғәт косоағында” (“Ағизел” журналынан), Р.Шаммасов “Тыуған яғым”, К. Бальмонт “Көз”. (Д.Юлтый тәржемәһе),

Ап-ак кыш етте

Кыш айзары

С.Хажиев “Ноябрь”, Ә.Вәхитова “Карзар яуа”, Д.Лихачев «Тормош», Н.Нәжми “Кыш”, Б.Магадиев “Өс һызат”, Б.Головин “Аралашыу”.

Кышкы урман

С.Әлибаев “Кышкы урман”, В.Сухомлинскизән “Буран”, Е.Кучеров “Бураны ла, тамсыһы ла булыр”, “кышлаусы коштар” (7-се кластың “Биология” дәрәсләгенән). Ябай һөйләм. Һөйләмдең баш киҫәктәре. Эйә менән хәбәр

Йәмле яз, һағындык һине!

Яз етте

Г.Якупова “Өмөтлә яз, һағындык һине!”, , И.Насыри “Яз килә”,

З.Валитов “Март башы”, Е.Кучеров “Язғы һыузар”.

Еңеү көнө

К. Кинийәбулатова «Йырлай-илай еңеү яуланьык», «Тәүге космановт» («Башкортостан» газетынан), Р. Ниғмәти «Ватан», В. Сухомлинскизән “Геройзар кәбере”.

Укыусыларзың белемдәрен тикшереү һәм үтелгәндәрзе кабатлау

Үтелгән материалдарзы кабатлау, контроль эш яззырыу, алынған белемдәрен коррекциялау буйынса эштәр башкарыу.

Грамматик материал

Синтаксис. һүзбәйләнеш һәм һөйләм

Һүзбәйләнеш. һүзбәйләнеш төрзәре. Тезмә бәйләнеш. Пунктуация. Тыныш билдәлрәнен функцияһы. Эйәртеүле бәйләнеш төрзәре. Тезмә һәм эйәртеүле бәйләнеш.

Һөйләм. Һөйләм. Өйтелеү максаты буйынса һөйләм төрҙәре. Һөйләм төрҙәре. Ябай һәм кушма һөйләмдәр. Тулы һәм кәм һөйләмдәр. Ябай һөйләм. Һөйләмдең баш киҫәктәре. Эйә менән хәбәр.

Пунктуация. Эйә менән хәбәр араһында һызыҡ.

Телмәр үстөрөү

А.А. Кузнецов “Салауаттан һорау алыу” (картина). Р. Нурмөхәмәтов «Ағизел. Төш мәле» (картина). В.Меос “Шығайзағы кайындар” (картина). В.Э.Меос “Ауылда кыш” (картина)

9 КЛАСС

Мин һәм миңең донъям

Һаумы,мәктәп!

Мәктәп йылдары

А.Игебаев “Тоғро дуһым, йор юлдаһым!”, М.Горький “Китапты яратығыҙ”, М.Кәрим “Мәктәпкә барыу...” (“Озон-озак” повесынан өзөк), А.Ферсмандан “Вақыттан кәзерлерәк нәмә юк”, Ғ.Хөсәйенов “Бәхет нимә?”

“Күбәләктәр оса” (“Аманат” журналынан), М.Акмулла “Көз”

Алтын көз етте

Ғ.Хөсәйенов “Бәхет нимә?”, К.Ушинский “Көзгө көн”, Э. Ишберзин “Аккош”, “Асылташтар иле”, Тиң һәм тиң булмаған аныҡлаусылар

Халыҡ ижады – халыҡ хазинаһы

Миңең шәжәрәм

Ә. Сөләймәнов «Халыҡ ижады», „Торнаның күз йәше“ („Киске Өфө“ гәзитенән), Ш.Шәкүрова, Ә.Сөләймәнов „Урал батыр“ эпосы, С. Галин «Шәжәрә», А.Шамаев “Башкорткымызы”, Р.Янгужин “Шәжәрә”.

Башкорт халыҡ ижады

Д. Магадеев «Ырыу бүләге», «Йәмле Ағизел буйзары» (халыҡ йыры), С.Агиш «Кунак ашы», М.Юхма «Аккоштар юлы», Л.Арысланова “Өс әхирәт”.

Менгән атым-уң канатым

Менгән атым-уң канатым

Н.Изелбай “Ел, ерәнем”, “Башкорт аты” (“Һакмар” гәзитенән), А.Куприндан “Аттар”, Н.Изелбай “Ел, ерәнем”, В.Архангельский “Йылғалар...”, А.Куприн “Аттар”, Ә.Әминев “Турат”, С. Агиштан “Турыкай”, Х.Юлдашев “Кара юрға”.

Башкортостан – миңең тыуған яғым

Башкортостан мәҙәниәте

Башкортостан театрҙары

Ф. Фаткуллин «Өфө театрҙары», Г. Галина опера «Салауат Юлаев», «Музейҙар» («Мәктәп календарынан»), А. Абушахманов «А. Мөбәрәков», по Н. Гродзенский «Музыканы нисек тыңларға өйрәнергә», Ф. Латипова «Балкы, «Нур!», И. Кинйәбулатов «Фәйзи Ғәскәров», Г. Галина «Әмин Зөбаиров», «Х.Кудашев» («Башкортостан» гәзетаһынан).

Тыуған яқтың тәбиғәте

Башкортостан тәбиғәте

Тыуған яҡ тәбиғәте

Ғ.Хөсәйенов «Тыуған төйәк» Р.Бикбаев «Уралыма», Н. Мусин «Тормош йәме», Т.Ғәниева «Оло ялан» (рус һәм башкорт телендә), Р.Ғарипов “Кеше”.

Тыуған ер

Р. Әзһәмова «Тыуған илкәйем-ғәзиз еркәйем», Д. Буляков «Тыуған яҡ », Ф. Мөхәмәтйәнов «Кеше –ил күрке», «Еребезең йәшел бүләге » (из журналы «Аманат», М. Багаев «Башкортостан», М.Багаев “Башкортостан!, Р.Шәкүр “Тыуған йорт”

Без кышты ла яратабыз

Ап-ак кыш

Р.Ғарипов “Тәүге кар”, Н.Исламғолова “Кышкы бизәктәр”, Ш.Бабич “Кем өсөн?”, “Кышкы юл”

Кышкы урман

Н. Мусин «Уралда һалкын кыш», “Кышкы көндә” («Аманат» журналынан), В.Костров “Һаумы”, Р.Әхмәдиев “Һалдаттар”, “Һыуыҡ тейеү” (“Мәктәп календары”нан), Р.Шәкүр “Яңы йыл”, С. Әлибаев “Кышкы урман”.

Яз килә

Яз бүләге

А.Игебаев “Яз бүләге”, Л.Фархшатова “Тал бөрөһө”, Ғ.Дәүләтов “Язғы донъя”, Б.Ишемғол “Яз”

Язғы тәбиғәт

Р. Ишморатова «Март», Г.Юнысова “Әсәйзәр бит яззар кеүек”, Ғ.Рамазанов “Әсә йыры”, “Апрель” (“Мәктәп календары”нан), А.Игебаев “Ағастарзы япрак бизәй”, З.Котлогилдина “Билдәһез һалдат кәбере”, А.Мағазов “Ихтыярзы тәрбиәләргә кәрәк”, “Ак кайын” (“Йәншишмә” гәзитенән

Йәйге матурлык

Йәй етте

Р. Ғарипов «Бала булып булмай, тик бала сак...», Т. Йосопов «Кыңғырау тауышы», Г.Хөсәйенов «Ғәзиздәрзән-ғәзиз тупрак».

Йәйзе яратам

Ғ.Фәйзи «Йәйзе яратам», “Йәй” (“Мәктәп календары”нан), Ф.Фаткуллина “Кояш”, Д.Мырзакаева “Йәйзең хушлашыу айы”, А.Баһуманов “Йәй уртаһы”, Т.Васильев “Һабантуй”, Ғ.Хөсәйенов “Ер-беззең байлығыбыз”, А.Баһуманов “Йәй уртаһы”.

Грамматик материал

Синтаксис.

Һөйләмдең әйәрсән киҫәктәре. Һөйләмдең әйәрсән киҫәктәре һәм уларзың төрҙәре.

Аныкlausы. Тиң һәм тиң булмаған аныкlausылар

Өстәлмәлек. Аныкlausының бер төрө.

Тултырыуы. Һөйләмдең әйәрсән киҫәге.

Хәлдәр. Хәл төрҙәре (рәүеш, күләм-дәрәжә, вакыт, урын, шарт, сәбәп, максат, кире хәлдәр)

Ябай һөйләм. Ябай һөйләм төрҙәре. Ике составлы һәм бер составлы һөйләмдәр. Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр. Бер составлы һөйләмдәр. Уларзың грамматик билдәләре.

Бер составлы һөйләм төрҙәре. Бер составлы һөйләмдәрҙең ике составлы һөйләмдәрҙән грамматик айырмалыктары. Бер составлы һөйләм төрҙәре: билдәле әйәле һөйләм, билдәһез әйәле һөйләм, әйәһез һөйләм, атама һөйләм

Тулы һәм кәм һөйләмдәр.

Тиң киҫәкле һөйләмдәр. Тиң киҫәкле һөйләмдәрҙә тыныш билдәләре.

Тиң киҫәкле һөйләмдәр эргәһендә дөйөмләштәрәүсә һүзәр.

Кушма һөйләм. Кушма һөйләмдең мәғәнәүи, структур, интонацион берҙәмлеге.

Пунктуация. Кушма һөйләмдәр араһында тыныш билдәләре. Тиң киҫәкле һөйләмдәрҙә тыныш билдәләре.

Телмәр үстәрәү

В.Меос “Коштар китә” (картина), Р.Нурмөхәмәтов “Чехов Башкортостанда”, Ф.Кашеев “Башкорт кымызы”, У.Мөхәмәтшин “Ғаилә. һабантуй”.

ТӨП ДӨЙӨМ БЕЛЕМ БИРЕҮ КИМӘЛЕНДӘ «БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ (БАШКОРТ ТЕЛЕ)» УКЫУ ПРЕДМЕТЫН ҮЗЛӘШТЕРЕҮЗЕҢ ПЛАНЛАШТЫРҒАН ҺӨЗӨМТӘЛӘРЕ

ШӘХСИ ҺӨЗӨМТӘЛӘР

«Башкортостан Республикаһының Дәүләт (башкорт) теле»нән төп дөйөм белем биреү өсөн өлгө программаның шәхси һөзөмтәләре укыусыларзың позитив йүнәлеш киммәттәр системаһына нигезләнәүгә әзер булыуын күрһәтергә тейеш һәм уның нигезендә эшмәкәрлек тәҗрибәһен киңәйтеү һәм тәрбиәүи эшмәкәрлектән төп йүнәлеш процесын тормошка ашырыу, шул иҫәптән түбәндәге бүлектәрҙә:

гражданлык тәрбиәлә:

гражданлык бурыстарын үтәргә әзер булыуы һәм уның хокуктарын тормошка ашырыу, хокуктарын, иркен һәм башка кешеләрҙең хокуки кызыкһыныуларын хөрмәт итеү;

ғаилә, белем биреү ойошма, урындағы берҙәмлек, тыуған як, ил тормошонда актив катнашыу, шул иҫәптән башкорт телендә язылған әҙәби әсәрҙәрҙә сағылдырылған ситуациялар менән сағыштырмаса;

кеше тормошонда төрлө социаль институттарзың ролен аңлау; төп хокуктар, иреклек һәм граждандың бурыстар, социаль нормалар һәм полимэзэни һәм күп конфессиональ йәмғиэттәге кағизэләр тураһында күззаллау, шул иҫәптән башкорт телендә язылған эзэби эсэрзэр миҫалы нигезендә формалашылғандарына;

төрлө берзэм эшмәкәрлеккә эзер булыу, бер-берендә аңлау һәм бер-беренә ярзам итеүгә ынтылыу;

мәктәп үзидаралыкта актив катнашыу; гуманитар эшмәкәрлектә (ярзамға мохтаж кешеләргә ярзам итеү; волонтерлык) катнашыуға эзер булыу.

патриотик тәрбиәлә:

полимэзэни һәм күп конфессиональ йәмғиәттә Рәсәй граждандың берзәйлекте белеу, Башкортостан Республикаһының дәүләт теле буларак башкорт теленә ролен аңлау;

башкорт телен үзләштерегә, Рәсәй Федерацияһының тарих һәм мазэниәтенә, үз яғындың мазэниәтенә, Рәсәйзә йәшәүсә халыктарға карата ихтирам һәм кызыкһыныу күрһәтеү;

башкорт теленә, үз республикандың уңыштарына, Ватан – Рәсәй, фәнгә, мазэниәткә, яу батырлыктарына һәм халықтың хезмәт уңыштарына карата мөһим мөнәсәбәт;

Рәсәй символдарына, дәүләт байрамдарына, тәбиғәт һәм тарихи мираска һәм һәйкәлдәргә, тыуған якта йәшәгән төрлө халықтың традицияларына ихтирам;

рухи-әхлаки тәрбиәлә;

әхлаки киммәттәргә һәм рухи һайлау ситуацияларындағы нормаларға ориентирлашыу; үз тәртибендә, шул иҫәптән телмәр һәм эш-кылыктарыңды, шул иҫәптән рухи һәм хокуки нормалар позицияһынан башка кешеләргә кылыктарын һәм тәртибен баһалауға эзер булыу;

социаль каршылыклы кылыктарзы кабул итмәү; шәхси һәм йәмғиәт киңлектәр шарттарында шәхестәң иреклеге һәм яуаплылығы;

эстетик тәрбиәлә:

сәнғәттәң төрлө төрзәрен, традициялар һәм үзендәң һәм башка халыктарзың ижадын кабул итеү;

сәнғәткә эмоциональ тәҫир итеүгә аңлау; аралашыу һәм үзендә күрһәтеү сараһы буларак эзэби мазэнилектәң мөһимлеген аңлау; аралашыу һәм үзендә күрһәтеү сараһы буларак башкорт теленә мөһимлеген аңлау;

физик тәрбиә, һаулык мазэниәтен формалаштырыу һәм эмоциональ именлектә:

үз тормош һәм укыу тәҫрибәһенә таянып, йәшәү киммәттәрен аңлау; үзендәң һаулығыңа һәм сәләмәт тормош алып барыуға (сәләмәт азык, гигиеник кағизәләрзә һаклау, эш һәм ял режимын тигезләү, физик активлык) күрһәтмә һәм яуаплы мөнәсәбәт; һасар кылыктарзың (спиртлы эсемлектәр, наркотиктар кулланыу, тартыу) физик һәм психик һаулыкка зыян килтерегәсә башка формаларзың һөзөмтәләрен аңлау; хәүефһезлек кағизәләрен, шулай ук мәктәптә тел буйынса белем бирегү процесында интернет-мөхитендә хәүефһезлек кағизәләре күнекмәләрен һаклау;

стресс ситуацияларға һәм социаль, үзгәрегәсә мәғлүмәти һәм тәбиғәт шарттарына, шул иҫәптән үз тәҫрибәндә аңлап һәм артабанғы мақсатыңды тормошка ашырыуға яраклашыу һәләтлегә;

тәнкитләмәй үзендә һәм башкаларзы кабул итеү;

үзендәң эмоциональ хәл тормошондо һәм башкаларзың эмоциональ хәл тормошон тоя белеу, шул иҫәптән башкорт телендә язылған эзэби эсэрзэр миҫалына нигезләненеп, үзендәң хәл тормошондо сағылдырыу өсөн тап килгән тел сараларын кулланыу;

рефлексия күнекмәләренәң формалашыуы, хаталаныуға үз хокуғыңды һәм башка кешенәң шундай ук хокуғын таныу;

хезмәт тәрбиәһендә:

технологик һәм социаль йүнәлешлә гәмәли мәсьәләләргә хәл итеүзә (ғаилә, мәктәп, кала, өлкә сиктәрәндә) актив катнашыуға күрһәтмә, ундай йүнәлешлә эшмәкәрлек төрөн планлаштырыу, инициировать итеү һәләтлегә һәм үзаллы эшләү;

төрлө төрзәгә эш һәм һөнәрзә практик өйрәнәүгә кызыкһыныу, шул иҫәптән өйрәнелгән предмет белемен кулланыу нигезендә һәм филолог, журналист, язуысыларзың эшмәкәрлегә менән танышыу;

хезмәткә һәм хезмәт эшмәкәрлегә һөзөмтәләренә ихтирам; шәхси һәм йәмғиәт кызыкһыныуын һәм ихтыяждарын иҫәпкә алып, белем бирегүзәң троекторияһын төзөгү һәм тормош пландарын аңлы рәүештә һайлау; киләсәккә үз пландарыңды һөйләй белеу;

экологик тәрбиәлә:

тирә-як мөхит өлкәһендәге мәсьәләләрҙе хәл иткәндә тәбиғи һәм социаль ғилем өлкәһендәге белемде кулланыуға йүнәлеш, кылыктарыңды планлаштырыу һәм тирә-як мөхиткә зыян итеүсә һөҙөмтәләрҙең булыу ихтималлығын баһалау;

экологик проблемаға карата үз карашыңды теүәл һәм эзмә-эзлекле сағылдыра белеү;

экологик мазәниәт кимәлен күтәреү, глобаль характерзағы экологик проблеманы һәм уны хәл итеү юлдарын таныу;

тирә-як мөхиткә зыян килтереүсә кылыктарҙы кабул итмәү, шул иҫәптән экологик проблеманы күтәргән эзәби эсәрзәр менән танышыуза формалашкандарын;

тәбиғәткә зыян итеүсә эшмәкәрлекте кабул итмәү;

тәбиғәт, технологик һәм социаль мөхит менән бәйләнеш шарттарында гражданин һәм кулланыусы буларак үзендең роленде таныу;

экологик йүнәлешле практик эшмәкәрлектә катнашыуға эзерлек;

ғилми белем алыу киммәттәрендә:

кеше үсешенәң, тел үсешенәң төп кануниәттәре, кеше, тәбиғәт һәм йәмғиәт, тәбиғәт һәм социаль мөхит менән кешенәң үз-ара бәйләнеше тураһында ғилми күзалаузың заманса системаһы эшмәкәрлегенә йүнәлеш;

тел һәм укыу мазәниәте, донъяны танып белеү сараһы буларак укыу күнекмәләрен үзләштереү;

мәктәптә тел буйынса белем биреү үзенсәлектәрен иҫәпкә алып, тикшеренеү эшмәкәрлегенәң төп күнекмәләрен үзләштереү; тәжрибә, күзәтеү;

кылыктарҙы кабул итеүгә күрһәтмә һәм шәхсән, коллектив именлегенә өлгәшеү юлдарын камиллаштырыуға ынтылыу;

Социаль һәм тәбиғәт мөхитендәге үзгәреш шарттарында укыусыларҙың яраклашыуын тәьмин итеүсә шәхсән һөҙөмтәләр:

укыусыларҙың төркөмдә һәм профессиональ эшмәкәрлек буйынса формалашкан социаль тормош берлеге формаларын, шулай ук башка мазәни мөхиттәге кешеләр, ғайлә, төркөм менән социаль бәйләнештә булған социаль тәжрибәнә, төп социаль ролде, норма һәм йәмғиәт тәртип кағизәләрен үзләштереү;

укыусыларҙың билдәһезлек шарттарында үз-ара килешеп эш итеү, тәжрибә алыуға һәм башкалырҙың белемдәрен үзләштереүгә эзер булыу һәләтлелеге;

билдәһезлек шарттарында эшләү һәләте, практик эшмәкәрлек аша үзендең компетентлык кимәлен күтәреү, шул иҫәптән башка кешеләрҙән укырға өйрәнәү, берзәм эшмәкәрлектә башкаларҙың тәжрибәһенән сығып, яңы белем, күнекмә һәм компетенция алыу һәләтлелеге;

образдарҙы асыу һәм бәйләү күнекмәһе, яңы белемде формалаштырыу һәләте, объект һәм күренеш тураһында идея, аңлатма, гипотезаны формалаштырыу һәләте, шул иҫәптән элек билдәле булмағандарын, үз белем һәм компетенцияңдың етешмәүен аңлау, үз үсешенде планлаштырыу;

ныклы үсеш концепцияһы өлкәһендә төп аңлатма, термин һәм күз алдына килтереүзәргә таянып эш итә белеү, тәбиғәт, йәмғиәт һәм иктисадтың бер-береһенә бәйләнешен анализлау һәм асыу, тирә-як мөхиткә йоғонтоһон иҫәпкә алып, үз эшенде баһалау, максатка өлгәшеү һәм каршылыктарҙы, мөмкин булған глобаль эземтәһен еңеп сығыу;

стресс ситуацияларҙы аңлау һәләте, тормош, телмәр һәм укыу тәжрибәһенә таянып, булған үзгәрештәргә һәм һөҙөмтәһә баһалау; контрмер талап иткән сақырыу буларак, стресс ситуацияһы кабул итеү; стресс ситуацияһын баһалау, кабул ителәсәк карар һәм эшмәкәрлеккә төзәтмәләр индереү; азарткылык һәм һөҙөмтәһә формалаштырыу һәм баһалау, тәжрибәнә булдырыу, килеп тыуған ситуацияһың ыңғай яктарын таба белеү; уңыш гарантияһы булмаған осракта эш итергә эзер булыу.

МЕТАПРЕДМЕТ ҺӨЗӨМТӘЛӘР

универсаль укыу **танып-белеү хәрәкәттәрен** үзләштереү

Төп логик хәрәкәт:

тел берәмектәрен, тел күренештәрен һәм процестарҙың мөһим билдәләрен характерлау һәм асыу;

тел берәмегә (күренеш) классификацияһының төп билдәһен, дөйөмләштереү һәм сағыштырыу өсөн нигеззә, үткәреләсәк анализдың критерияларын билдәләү; тел берәмектәренәң әһәмиәтле билдәләрен классификациялау;

куйылған кәрәкле укыу мәсьәләһен хәл итеү өсөн мәғлүмәттәң етмәүен асыклау;

тел процестарын өйрәнеүзә сәбәп-тикшеренеү бәйләнештәрзе асыклау; дедуктив һәм индуктив аналогия буйынса һөзөмтә кулланып һығымта эшләү, бер-береһенә бәйләнеш буйынса гипотеза формалаштырыу;

төрлө төрзәге текстар, төрлө тел берәмектәре менән эшләү барышында, хәл итеү варианттарын сағыштырып һәм үзаллы билдәләгән критерийзарзы иҫәпкә алып, кулайлы вариантты һайлап, укыу мәсьәләһенәң сиселешен үзаллы һайлау.

Төп тикшеренеү эшмәкәрлеге:

тел белемдә һораузы белем алыузың тикшеренеү инструменты буларак кулланыу; ысынбарлык һәм теләгән хәл торош ситуацияһы араһында тап килмәгәнлекте теркәүсе һораузы формалаштырыу, эзләнә торған һәм ысынбарлыкты үзаллы билдәләү;

үз фекере йөрөтөүендә һәм башкаларзың фекеренәң дөрөслөгө тураһында гипотеза формалаштырыу, үз гипотезаңды һәм фекереңдә аргументлау;

эшмәкәрлектең алгоритмын төзөү һәм уны укыу мәсьәләһен сисеүзә кулланыу;

тел берәмектәренәң, процестарзың, сәбәп-тикшеренеү бәйләнештәрзең һәм объектарзың бер-береһенән бойондорокло булыу үзенсәлектәрен билдәләү буйынса үзаллы төзөлгән план буйынса зур булмаған тикшеренеү үткәрәү;

лингвистик тикшеренеү (эксперимент) барышында алынған мәғлүмәттең ысынбарлыкка тап килеүен һәм кулланылышы булыуын тикшерәү;

алып барылған күзәтеү, тикшеренеү һөзөмтәләре буйынса дөйөмләштерәү һәм һығымтаны үзаллы формалаштырыу; алынған дөйөмләштерәү һәм һығымтаның ысынбарлыкка тап килеүен баһалау инструменттары менән кулланыу;

окшаш һәм кулайлы ситуацияларза мөмкин булған артабанғы үсеш процесын, вакиғалар һәм уларзың һөзөмтәләрен прогнозлау, шулай ук яңы шарттар һәм контекстарза уларзың үсеше тураһында фараз итеү.

Мәғлүмәт менән эшләү:

тәкдим ителгән укыу мәсьәләһен һәм бирелгән критерийзарзы иҫәпкә алып, мәғлүмәтте эзләүзә һәм һайлауза төрлө метод, инструменттарзы кулланыу;

текст, таблица һәм схемала бирелгән мәғлүмәтте һайлау, анализлау, интерпретациялау, дөйөмләштерәү һәм системалаштырыу;

текстағы мәғлүмәттең дөрөслөгө һәм кулланылышы күзлегенән баһалау өсөн төрлө төрзәге аралашыу һәм укыузы кулланыу һәм укыу мәсьәләһен хәл итеү максатынан кәрәкле мәғлүмәтте үзләштерәү;

куйылған максаттарзы иҫәпкә алып, мәғлүмәтте алыу, дөйөмләштерәү һәм системалаштырыу өсөн мәғәнәле укыузы кулланыу;

төрлө мәғлүмәти сығанактарза тап килгән аргументтарзы (раҫлаусы йә кире кағыусы бер үк идеяны, версияны) табыу;

мәғлүмәтте (текст, презентация, таблица, схема) тәкдим итеүзең кулайлы формаһын үзаллы һайлау һәм хәл ителәсәк мәсьәләһе ауыр булмаған диаграмма, графика һәм, коммуникатив күрһәтмә бәйләнешендә уның комбинацияларын иллюстрациялау;

укытыусы тарафынан тәкдим ителгән йә үзаллы анык итеп әйтелгән критериялар буйынса мәғлүмәттең ышаныслылығын баһалау;

мәғлүмәтте эффектлы иҫтә калдырыу һәм системалаштырыу.

Универсаль укыу **коммуникатив хәрәкәттәрен** үзләштерәү

Аралашыу:

фекерзе кабул итеү һәм анык итеп әйтеү, аралашыузың шарт һәм максатына ярашлы эмоцияңды белдерәү; диалог һәм дискуссияларза, телдән монологик телмәрзә һәм язма текстарза үзендә (үзендәң карашыңды) белдерәү;

вербаль булмаған аралашыу сараларын таныу, социаль тамғаларзың мәғәнәһен аңлау;

конфликт ситуацияларзың тәүшарттарын белеү һәм таныу һәм конфликтты йомшартыу, һөйләшеү алып барыу;

башкаларзың ниәттәрен аңлау, әңгәмәләшеүсеңә ихтирам күрһәтеү һәм корректлы формала үзендәң килешмәүендә анык итеп әйтеү;

диалог/дискуссия барышында мәсьәләләрзе хәл итеү максатынан һәм аралашыузың ыңғай хәл итеүен кәүәтләп, тема буйынса һорау бирәү һәм үз идеяларыңды әйтеү;

диалогта катнашыусыларзың фекерен фекерең менән сағыштырыу, позицияларзың айырмалы һәм окшаш яктарын табыу;

үткөрөлгән тел анализы, эшләнелгән лингвистик эксперимент, эзләнеү, проект һөзөмтәләрен халык алдында тәкдим итеү;

презентацияның максатын һәм аудиторияның үзенсәлеген иҫәпкә алып, сығыш форматын үзаллы һайлау һәм күргәзмә материалды кулланып, уға ярашлы телдән һәм язма текст төзөү.

Берзәм эшмәкәрлек:

тәғәйен проблеманы хәл итеүзә командала һәм шәхсэн эштең өстөнлөгөн аңлау һәм кулланыу, куйылған мәсьәләләрзә хәл итеүзә төркөм менән эшләү формаһын кулланыузың кәрәклеген нигезләү;

берзәм эшмәкәрлектең максатын кабул итеү, уға өлгәшеү өсөн коллектив менән планлаштырыу һәм хәрәкәтте башкарыу: ролдәрзә бүлеп биреү, килешеү, процесты һәм бергә эшләүзәң һөзөмтәһен тикшереү; бер-нисә кешенең фекерен дөйөмләштерә белеү, етәкселек итергә эзерлекте күрһәтеү, кушкан эште башкарыу, бойһоноу;

берзәм эшмәкәрлекте ойштороузы планлаштырыу, үзеңдең роленде (берзәм эшмәкәрлектә катнашыусыларзың барыһының да өстөнлөктәрен һәм мөмкинлектәрен иҫәпкә алып) билдәләү, команда ағзалары араһында мәсьәләләрзә бүлеп биреү, төркөм формаһындағы эштә (фекер алышыу, “мейе штурмы” һәм башкалар) катнашыу;

үзеңә бүленгән эште башкарыу, үз эшендең йүнәләше буйынса сифатлы һөзөмтәгә өлгәшеү һәм командалағы башка ағзаларзың эштәре менән үз эшенде тиңләү;

дөйөм һуңғы һөзөмтәгә һалған өлөшөңдөң сифатын эшмәкәрлектә катнашыусыларзың үзаллы анык итеп билдәләгән критерийзар буйынса баһалау; баштағы мәсьәләнең һөзөмтәләре һәм һуңғы һөзөмтәгә өлгәшеү өсөн командалағы һәр ағзаның өлөшөн сағыштырыу һәм төркөм алдында отчет тәкдим итергә эзерлекте күрһәтеү.

Универсаль укыу **регулятив эшмәкәрлекте** үзләштереү

Үз ойштороу:

укыу мәсьәләһе һәм тормош ситуацияларын хәл итеү өсөн проблемаларзы асыу;

хәл итеүзә кабул итеүзә төрлө йүнәләштерзә (шәхсэн, төркөмдә хәл итеүзә) ала белеү;

мәсьәләне сисеүзә (йә уның өлөшөн) үзаллы алгоритм төзөү, булған ресурстарзы һәм үз мөмкинлектәренде иҫәпкә алып, укыу мәсьәләһен сисеүзәң ысулын һайлау, хәл итеүзәң мөмкин булған варианттарын аргументлау;

үзаллы эшмәкәрлек планын төзөү, уны тормошка ашырыуза кәрәкле төзәтмәләр индереү;

хәл итеүзә һайлап алыу һәм яуаплылыкты үз өстөңә алыу.

Үз баһалау:

үз контролдең (шул иҫәптән телмәр), үз мотивация һәм рефлексияның төрлө ысулдарына эйә булыу;

укыу ситуацияһына адекват баһа биреү һәм уны үзгәртеү буйынса план тәкдим итеү;

укыу мәсьәләһен хәл итеүзә буласак ауырлыктарзы күззаллау һәм уны үзгәртелгән осракта хәл итеүзә көйләү;

эшмәкәрлек һөзөмтәләренә өлгәшеүзәң (өлгәшмәүзәң) сәбәбен аңлатыу; коммуникатив уңышһызыктарзың сәбәбен аңлау һәм уны иҫкәртә белеү, үзләштерелгән телмәр тәжрибәһенә баһа биреү, максат һәм аралашыу шарттарын иҫәпкә алып, үз телмәренде корректировкалау; максат һәм аралашыу шарттары һөзөмтәһенең тап килеүен баһалау.

Эмоциональ интеллект:

үз эмоцияң һәм башкаларзың эмоцияһы менән идара итеү һәләтен үстереү;

эмоцияның сәбәптәрен асыу һәм анализлау; телмәр ситуацияһын анализлауза башка кешенең дәлил һәм ниәттәрен аңлау; үз эмоцияларыңды сағылдырыузың ысулдарын көйләү.

Үзеңде һәм башкаларзы кабул итеү:

башка кешенең һәм үз фекереңә аңлы карау; үзеңдең һәм башкаларзың хаталаныуға хокуғын таныу;

үзеңде һәм башкаларзы тәнкитләмәй кабул итеү, асыклык күрһәтеү;

тирә-яктағы бөтә нәмәне контролдә тотоп булмаузы аңлау.

ПРЕДМЕТ ҺӨЗӨМТӘЛӘРЕ:

5 КЛАСС

Укыу йылы азагына 5 класс укыусылары эйә булыу күнекмәләре:

- төрлө төрзәгә диалог алып барыу;
- укылған текстың төп йөкмәткеһен һөйләү (күләме — 10–12 фраза);

- башкарылган проект эшенең һөзөмтәләрен кыскаса еткереү (күләме — 10–12 фраза);
- айырым таныш булмаган һүзәрзе үз эсенә алган ауыр булмаган текстарзың төп йөкмәткеһен (укуы өсөн текстың күләме — 150–250 һүз) аңлау һәм үз алдына укуы;
- байрам менән котлап, зур булмаган котлаузар языу, үзең тураһында төп мәғлүмәт еткерең, анкета һәм формулярзар тултырыу, телмәр этикетын һаклап, шәхси характерза электрон хәбәр языу, (хәбәрзәрзең күләме — 60 һүзгә тиклем);
- бирелгән тема һәм укылған текстың йөкмәткеһе буйынса һөйләй белеү (һөйләү);
- һүзлек һүзәрзе белеү, уларзы телмәрзә куллана алыу (һүзбәйләнештәр, һөйләмдәр, бәләкәй текстар төзөү);
- фонетик күнекмәләрге үзләштереү: ишетелгәндәрзе айырыу, хатаһыз, ритмик-интонацион үзенсәлектәрен һаклап, тел материалында төзөлгән, укуы кағизәләрен һаклап, тейешле интонация менән, тексты аңлауыңды күрһәтеп, һүзәрзе дәрәс басым менән әйтәү, 90 һүзгә тиклем зур булмаган текстарзы кысқырып тасуири укуы; төп укуы кағизәләренә яраклы яңы һүзәрзе укуы;
- телдән һәм язма телмәрзең, диалог менән монологтың, айырмалыктарын характерлау, практик-йүнәлешле укуы мәсьәләһен һәм көндәлек тормошта телмәр эшмәкәрлеге төрзәре үзенсәлектәрен иһәпкә алыу;
- аудированиеның төрлө төрзәрен үзләштереү, төрлө функциональ-мәғәнәүи төрзәге матур әзәбиәт текстарын укуы;
- төрлө төрзәге укуызы үзләштереү: карау, танышыу, өйрәнәү, эзләнәү;
- орфоэпик һәм акцентологик норма варианттарын айырыу: һүзәрзең орфоэпик әйтелешен варианттарын (өйрәнелгән кимәлдә) иһәпкә алып кулланыу;
- типик телмәр хаталарын айырыу: һөйләү телмәрендә телмәр хаталарын табыу һәм төзәтәү; грамматик норма менән бәйле грамматик хаталарзы таныу; телдән һәм языу телмәрендә грамматик хаталарзы табыу һәм төзәтәү;
- официаль һәм официаль булмаған мөрәжәғәт итеүзә этикет формаларын һаклау;
- аңлатмалы, орфоэпик һүзлектәр, синонимдар, антонимдар һүзлеге, грамматик һүзлектәр, белешмәләр кулланыу, шул иһәптән мультимедийный зарзы кулланыу; пунктуациянан орфографик һүзлектәр һәм белешмәләр кулланыу;
- өндәрзе характерлау: өн менән хәрәф араһындағы айырмалыктарзы аңлау, өн системаһын характерлау (кабатлау);
- һүзгә фонетик анализ үткәрәү;
- һүзәрзе әйтелештә һәм язылышта фонетика, графика һәм орфоэпия буйынса белемдәрзе кулланыу;
- өйрәнелгән орфограммаларзы таныу;
- дәрәс языу практикаһында орфограмма буйынса белемдәрзе кулланыу (шулай ук ь (һәзек айырыу билдәһе) һәм ь (катылык айырыу билдәһе) буйынса белемдәрзе кулланыу);
- төрлө ысулдар менән (тамырзаш һүзәр һайлау, синоним, антоним һүзәр табыу; контекст буйынса һүзәң мәғәнәһен табыу, аңлатмалы һүзлек ярзамында) һүзәң лексик мәғәнәһен аңлатыу;
- бер мәғәнәле һәм күп мәғәнәле һүзәрзе табыу, тура һәм күсмә мәғәнәле һүзәрзе айырыу;
- һүзәргә лексик анализ үткәрәү (үтелгәндәр кимәлендә). Лексик һүзлектәр (аңлатмалы һүзлек, синоним, антоним, омонимдар) һүзлектәре менән куллана белеү;
- һүзәң лексик-грамматик разряды буларак һүз төркөмдәре, һүзәң грамматик мәғәнәһе, укуы мәсьәләһен практик-йүнәлешле хәл итеүзә башкорт телендәге һүз системаһы тураһында белемдәрзе кулланыу;

- исем, сифат, кылымдарза (өйрәнелгән кимәлдә) басымдарзы айырыу; исем, сифат, кылымдарза (өйрәнелгән кимәлдә) айырым грамматик нормаларза басымдарзың нормаларын һаклау;
- синонимдар, антонимдар, омонимдар (өйрәнелгән кимәлдә) кулланыу нормаларын һаклау; һүзәрзе уларзың мәғәнәһе һәм лексик яраклашыу кағизәләренә яраклы кулланыу;
- текста фразеологизмдарзы таныу, уларзың мәғәнәләрен билдәләй белеу; фразеологизмдарзың кулланыу ситуацияһын характерлау;
- исем, сифат, кылым һәм алмаштарзы өйрәнелгән орфограммалар менән дәрәс языу нормаларын кулланыу;
- исемдәрзең дәйөм грамматик мәғәнә, морфологик билдәләрен һәм синтаксик функцияһын билдәләу; телмәрзе уның ролен аңлатыу;
- исемдәрзең лексик-грамматик разрядтарын билдәләу;
- яңғызлык исемдәрзе, кысқартылған исемдәрзе дәрәс языу нормаларын кулланыу;
- дәйөм грамматик мәғәнә, морфологик билдәләрге һәм сифаттың синтаксик функцияһын билдәләу; телмәрзе уның ролен аңлатыу;
- өйрәнелгән орфограммалар менән сифаттарзы дәрәс языу нормаларын кулланыу;
- кылымдарзың дәйөм грамматик мәғәнә, морфологик билдәләре һәм синтаксик функцияларын аңлатыу; кылымдарзың һүзбәйләнештәрзе һәм һөйләмдәрзе ролен аңлатыу; шулай ук телмәрзе;
- алмаштарзы таныу; уларзың төркөмсәләрен (зат алмаштары, күрһәтеү алмаштары, һорау алмаштары, билдәләү алмаштары, билдәһезлек алмаштары, юклык алмаштары, эйәлек алмаштары) айырыу; төп грамматик мәғәнәһен билдәләу; алмаштарзы үзгәртә белеу; уларзы үзгәртеү үзенсәлектәрен, синтаксик функцияһын, телмәрзәге ролен характерлау;
- башкорт телмәр этикеты талаптарына яраклы алмаштарзы, шул иҫәптән алдағы текстың мәғәнәһенә яраклы (ике төрлө мәғәнәлектә, яңылышықты булдырмау өсөн) 3-сө заттағы алмашты дәрәс кулланыу; алмаштарзы дәрәс языу нормаларын һаклау;
- пунктуацион күнекмәләрге үзләштереу: һөйләм азағында нөктә, һорау һәм өндәү билдәләрен, һанап киткәндә, мәрәжәғәт иткәндә өтәрзе кулланыу, шәхси характерзағы электрон хәбәрзе пунктуацион яктан дәрәс языу;
- башкорт телендә адресыңды, исем-фамилияларын (үзеңден, туғандарыңды, дустарыңды, класташтарыңды) дәрәс языу;
- башкорт телендәге материалдарзы, ИКТ кулланып, ауыр булмаған укыу-укытыу проекттарза катнашыу;
- төрлө төрзәге лексик һүзлектәр (аңлатмалы, синоним, антоним, фразеологизм) кулланыу;
- сит телдәге һүзлектәр, белешмәләр, шул иҫәптән электрон формала мәғлүмәти-белешмә системаларзы кулланыу.

6 КЛАСС

Укыу йылы азагына 6 класс укыусылары эйә булыу күнекмәләре:

- төрлө төрзәге диалог алып барыу (һәр бер аралашыусының 12-гә тиклем реплика)
- төрлө төрзәге монологик уй-фекере булдырыу (һүрәтләү, шул иҫәптән характеристика, хәбәр итеу) (монологик сығыштың күләме — 12–15 фраза);
- укылған текстың төп йөкмәткеһен һөйләү (күләме — 12–15 фраза);
- башкарылған проект эшенең һөзөмтәләрен кыскаса еткереу (күләме — 12–15 фраза); укылған тексты кабул итеу һәм куйылған коммуникатиу бурыстарға ярашлы таныш булмаған һүзәр үз эсенә алған ауыр булмаған текстарзы аңлау: төп йөкмәткеһен аңлап, һоралған мәғлүмәтте аңлап (тексты тыңлау өсөн — 1,5 минутка тиклем);
- айырым таныш булмаған һүзәрзе үз эсенә алған ауыр булмаған текстарзың

- төп йөкмәткеһен (уқыу өсөн тексттың күләме — 170–310 һүз) аңлау һәм үз алдыңа уқыу;
- телмәр этикеты нормаларына яраклы анкеталар һәм формулярҙар тултырыу; телмәр этикетын һаклап, шәхси характерзағы электрон хәбәрҙәр языу; өлгөгә, план, төп һүз, һүрәттәргә нигезләнеп, зур булмаған язма булдырыу;
  - план, язма хәбәр төзөү, проект эшмәкәрлектен һөзөмтәһен кыскаса әйтеп биреү;
  - текст буйынса һүзәң мәғәнәһен билдәләү йә һүзлек, Интернет һәм башкалар ярҙамында дөрөсләү;
  - грамоталы языу нигезҙәрен үзләштереү: төп орфографик һәм пунктуацион күнекмәләр(өйрәнелгән курс күләмендә), үз һәм тәкдим ителгән текстты яҙғанда орфографик кағизәләр һәм тыныш билдәләре кағизәләрен дөрөс кулланыу;
  - башкорт телендә телдән һәм язма телмәрҙе аңлау;
  - орфографик күнекмәләрҙе үзләштереү: өйрәнелгән һүзәрҙе дөрөс языу; пунктуацион күнекмәләрҙе үзләштереү; һөйләм аҙағында һөктә, һорау һәм өндәү билдәләрен кулланыу; һанап киткәндә, өндөш һүзәрҙә өтөрҙәр кулланыу; шәхси характерзағы электрон хәбәрҙәрҙе дөрөс языу;
  - тексттың төп билдәләрен таныу; текстты композицион-мәғәнәүи өлөштәргә (абзацтар) бүлеү; һөйләмдәрҙең һәм текст бүлектәренәң (һүз формаһы, тамырҙаш һүзәр, синонимдар, антонимдар, әйәлек заты алмаштары, һүзәр кабатланыуы) бәйләнеү сараларын таныу; алған белемдәрҙе үз текстарыңды (телдән һәм язма) төзөүҙә кулланыу;
  - тексттың төп билдәләре (һикәйәләү, фекер йөрөтөү) буйынса булған белемдәрҙе практикала кулланыу;
  - тормош тәжрибәһенә һәм уқыу тәжрибәһенә таянып, текст-һикәйәләү төзөү;
  - һөйләү телмәренәң үзенсәлектәре, функциональ стиль, матур әҙәбиәт әсәрҙәренәң теле тураһында дөйөм күзаллай белеү;
  - һөйләү һәм язма телмәрҙә даталарҙы һәм һандарҙы билдәләү өсөн һандарҙы (ябай һәм кушма һандар. һан төркөмсәләре: төп һандар, рәт һандары, йыйыу һандары, бүлөм һәм сама һандары, кәсер) һәм рәүештәрҙе (төп рәүеш, сәбәп-максат рәүеше, вақыт рәүеше, урын рәүеше, күләм-дәрәжә, сағыштырыу, сәбәп-максат рәүештәре. Рәүештәрҙең сағыштырыу һәм артыҡлыҡ дәрәжәләрен) кулланыу;
  - морфологик берәмек буларак (исем һәм рәүештәрҙе) текстарҙа таныу;
  - һандарҙы таныу; һандарҙың төп грамматик мәғәнәһен билдәләү, һандарҙың төркөмсәләрен мәғәнәһе һәм төзөлөшө буйынса айырыу;
  - һандарҙы үзгәртеү һәм үзенсәлектәрен, синтаксик функцияһын характерлау; телмәрҙә һандарҙың ролен, фәнни мәкәләләрҙә, эшлекле телмәрҙә уларҙы кулланыу үзенсәлектәрен билдәләү;
  - телмәрҙә рәүештәрҙе таныу; рәүештәң дөйөм грамматик мәғәнәһен билдәләү; мәғәнәһе яғынан рәүеш төркөмсәләрен айырыу; уларҙың синтаксик билдәләрен, телмәрҙәге ролен характерлау;
  - телдән һәм язма телмәрҙә айырыуса кулланылышлы лексиканы аңлау һәм кулланыу;
  - уқыу-уқытыу һәм көнкүрөш аралашыу ситуацияларында телмәр этикеты нормаларын һаклау;
  - башкорт телендә иркен һөйләшеүселәр менән телдән һәм язма аралашканда бер-береңдә аңлауға өлгөшөү;
  - аңлатмалы һүзлек, мәкәлдәр һәм әйтемдәр һүзлегә, фразеологик һүзлектәр, сит телдәр һүзлегә, уқыу этимологик һүзлек, грамматик һүзлек һәм белешмәләр, орфографик һүзлектәр, пунктуация буйынса (шулай ук мультимедийные) белешмәләр кулланыу;
  - өйрәнелгән тематика кимәлендә объекттарҙы, күренештәрҙе, процесстарҙы, уларҙың элементтары һәм төп функцияларын сағыштырыу (шул иҫәптән сағыштырыу өсөн нигез булдырыу).

7 КЛАСС

Укыу йылы азагына 7 класс укыулары эйә булыу күнекмәләре:

- төрлө төрзәгә диалог алып барыу (һәр бер аралашыусының 15-гә тиклем реплика)
- тематик йүкмәткеле телмәр кимәлдә төрлө төрзәгә монологик хәбәрзәр булдырыу (һүрәтләү, шул иҗәптән характеристика, хәбәр итеү) тематик йүкмәткеле телмәр кимәлдә (монологик сығыштың күләме — 17–17 фраза);
- укылған тексттың төп йөкмәткеһен вербаль һәм күреү нигезләнеп, укылған/тыңланған тексттың төп йөкмәткеһен һөйләү (күләме — 15–17 фраза);
- башкарылған проект эшенең һөзөмтәләрен кыскаса еткерәү (күләме — 15–17 фраза);
- укылған текстты куйылған коммуникатив бурыстарға ярашлы таныш булмаған һүзәр үз эсенә алған ауыр булмаған текстарзы аңлау: төп йөкмәткеһен аңлап, һоралған мәғлүмәттә аңлап (тексты тыңлау өсөн — 2 минутка тиклем) кабул итеү;
- айырым таныш булмаған һүзәрзе үз эсенә алған ауыр булмаған текстарзы үзаллы укыу; куйылған коммуникатив бурыстарға яраклы тексттың йөкмәткеһен аңлау тәрәнлеге, кәрәкле мәғлүмәттә аңлау, мәғлүмәттә тулыһынса аңлау (укыу өсөн тексттың күләме — 200–350 һүз), тулы булмаған текстты (таблицаһар, диаграммалар) һәм уларза күрһәтелгән мәғлүмәттә аңлау, текста төп күренештәрзең эзмә-эзлелеген билдәләү;
- телде мәзәниәт һәм халык тарихы менән тығыз бәйләнешен билдәле миҗалдар аша күрһәтеү;
- башкорт телмәренең мәзәни нормаларын Рәсәйзә йәшәүсе башка халыктарзың мәзәни кағизәләре менән сағыштырыу;
  - башкорт телмәр этикет нигезендә ятыусы (тупаҗ һүзәрзе, һөйләштә кәтғи тыйыуларзы һ.б кулланыузы тыйыу) аралашыузың этикет принциптарын кулланыу; башкорт вербаль булмаған нормаларзы һаклау;
  - үзеңдең һәм башка кешенең телмәрендә булған хаталарзы хәзерге башкорт әзәби теле нормалары күзлегенән анализлау һәм баһалау;
  - һорауларға яуап бирә белеү, башкорт телендә һораулар бирәү, бирелгән темаға картина буйынса һөйләмдәр төзөү;
  - аңлатмалы һүзлек, синоним, антоним һүзлектәр; грамматик һүзлектәр һәм белешмәләр, шул иҗәптән мультимедийный һүзлектәр кулланыу; орфографик һүзлектәр һәм пунктуация буйынса белешмәләр куллана белеү;
  - текстты төп билдәләренә ярашлы булыу күзлегенән анализлау; уның уның йөкмәткеһен аңлау, текст йөкмәткеһе буйынса фекер алышыу;
  - текст буйынса һораулар, план төзөү, уға яраклы текст йөкмәткеһен һөйләү;
- телдән һәм язма телмәрзә ярамсы һүз төркөмдәрен (теркәүес, бәйләүес, киҗәксә, мөнәсәбәт һүзәр, ымлык, окшатыу һүзәрән) таныу һәм кулланыу;
  - ярамсы һүз төркөмдәренә дөйөм характеристика бирәү; уларзың үзаллы һүз төркөмдәренән айырмалы яктарын билдәләү;
  - мәғәнәләре һәм стилистик үзенсәлектәренә ярашлы бәйләүестәрзе телмәрзә кулланыу; уларзы дөрөҗ языу нормаларын һаклау;
  - киҗәксәләрзең морфологик билдәләрен, телмәрзәгә, синтаксик вазифаларын билдәләү;
  - мөнәсәбәт һүзәрзең синтаксик ролен билдәләү; мөнәсәбәт һүзәрзең мәғәнәһен һәм телмәрзә кулланышын аңлау; уларзы һөйләү телмәрендә һәм матур әзәбиәт әҗәрзәрәндә кулланыу үзенсәлектәрен характерлау;
  - телмәрзә мөнәсәбәт һүзәрзе дөрөҗ кулланыу һәм дөрөҗ языу нормаларын һаклау;
  - телмәрзә ымлыктарзың ролен аңлатыу; һөйләү телмәрендә һәм матур әзәбиәттә ымлыктарзың кулланыу үзенсәлектәрен характерлау;
  - окшатыу һүзәрән телмәрзә кулланыу һәм дөрөҗ интонация менән укырға өйрәтеү; языуза тыныш билдәләрен дөрөҗ куйыу.

8 КЛАСС

Укыу йылы азагына 8 класс укыусылары эйә булыу күнекмәләре:

- төрлө төрзәгә диалог алып барыу (этикет характерындағы диалог, диалог – хәрәктә өндәү, диалог-һорашыу; төрлө төрзәгә диалогты үз эсенә алған катнаш диалог)(һәр бер аралашыусының 17-гә тиклем реплика)
- тематик йөкмәткегә телмәр кимәлдә төрлө төрзәгә монологик хәбәрзәр булдырыу (һүрәтләү, шул иҗәптән характеристика, хәбәр итеү) тематик йөкмәткегә телмәр кимәлдә (монологик сығыштың күләме — 17–19 фраза); укылған текстның төп йөкмәткеһен һөйләү (күләме — 17–19 фраза);
- башкарылған проект эшенең һөзөмтәләрен кыскаса еткерәү (күләме — 17–19 фраза);
- укылған текстны кабул итеү һәм ауыр булмаған шул ук кимәлдәгә текстны аңлау; куйылған коммуникатив бурыстарға ярашлы таныш булмаған һүзәрзә үз эсенә алған ауыр булмаған текстарзы аңлау: төп йөкмәткеһен аңлап, һоралған мәғлүмәтте аңлап (текстны тыңлау өсөн — 2,5 минутка тиклем); текстның йөкмәткеһен алдағы хәбәр итеүзәргә карап күззаллау;
- айырым таныш булмаған һүзәрзә үз эсенә алған ауыр булмаған текстарзы үзаллы укыу; куйылған коммуникатив бурыстарға яраклы текстның йөкмәткеһен аңлау тәрәнлегә, кәрәкле мәғлүмәтте аңлау, мәғлүмәтте тулыһынса аңлау (укыу өсөн текстның күләме — 300–450 һүз), тулы булмаған текстны (таблицаһар, диаграммалар) һәм уларзә күрһәтелгән мәғлүмәтте аңлау, текста төп күренештәрзәң эзмә-эзлелеген билдәләү;
- текстны кайтанан эшкәртеү күнекмәләрен үзләштерәү: укылған текстка план төзөү (ябай, катмарлы) артабан текстны телдән һәм язма формала йөкмәкеһен һөйләү максаты менән; укылған һәм тыңланған текста төп һәм икенсел мәғлүмәтте айырып алыу; текст йөкмәткеһен һөйләү; текстны мәғлүмәти эшкәртеү сараларын кулланыу; төрлө сығанактарзан, шулай ук лингвистик һүзлектәрзән һәм белешмәләрзән мәғлүмәт алыу һәм уны укыу-укытыу эшмәкәрлегендә кулланыу;
- синтаксистың төп берәмектәрен (һүзбәйләнеш, һөйләм) таныу;
- һөйләмдең грамматик нигезен табыу: баш һәм эйәрсән киҗәктәрзә таныу;
- эйә менән хәбәр араһында һызык куйылыу нормаларын кулланыу;
- әйтәләү максаты, эмоциональ бизәләше буйынса һөйләмдәрзә таныу; уның интонацион һәм мәғәнәүи үзенсәлектәрен характерлау (кабатлау);
- өйрәнелгән тыныш билдәләренең функцияһын аңлау; һүзбәйләнеш, уның һөйләмдән айырмаһын билдәләү;
- телмәр практикаһында һүзбәйләнештәрзә төзөү нормаһын кулланыу;
- һөйләмдең төп билдәләрен, телдән һәм язма телмәрзә һөйләмдәрзә төзөү сараларын характерлау;
- әйтәләү максаты, эмоциональ бизәләше буйынса һөйләмдәрзә таныу; уның интонацион һәм мәғәнәүи үзенсәлектәрен характерлау;
- һөйләмдең баш һәм эйәрсән киҗәктәре барлығы, тулы һәм кәм һөйләмдәр (кәм һөйләмдәрзәң диалогик телмәрзә кулланыу үзенсәлектәрен аңлау) яғынан таныу;
- социомәзәни белем һәм күнекмәләрзә үзләштерәү; шәхес- ара һәм мәзәни- ара аралашыузы тормошка ашырыу;
- тыуған илеңә, үз республикаһа карата (мәзәни саралар һәм күренештәр; күренекле урындар, бөйөк шәхестәр) карата ғорурлык тойғоһон белдерәү;
- көндәлек аралашыу ситуацияларында (объектың урынлашыу урынын, унда бара торған маршрутты һ.б) сит илдән килгән кунактарға аңлатыу;
- һайлап алынған тематик йөкмәтке кимәлендә официаль һәм официаль булмаған аралашыу ситуацияһында телмәр төрлөлөгөн аңлау;
- телмәр эшмәкәрлегә төрзәрендә (һөйләү һәм языу телмәрендә) коммуникатив мәсьәләләрзә хәл итеү өсөн бер -нисә вариантты карау.

9 КЛАСС

Укыу йылы азагына 9 класс укыусылары эйә булыу күнекмәләре:

- үз эсенә төрлө төрзәгә диалогтарзы телмәр этикет нормаларын һаклап алып барыу (һәр бер аралашыусының 20-гә тиклем реплика)
- тематик йүкмәткеле телмәр кимәлдә төрлө төрзәгә монологик хәбәрзәр булдырыу (һүрәтләү, шул исәптән характеристика, хәбәр итеү) тематик йүкмәткеле телмәр кимәлдә (монологик сығыштың күләме — 20–22 фраза); укылған текстың төп йөкмәткеһен һөйләү (күләме — 20–22 фраза);
- башкарылған проект эшенең һөзөмтәләрен кыскаса еткереү (күләме — 20–22 фраза);
- укылған тексты кабул итеү һәм ауыр булмаған шул ук кимәлдәге тексты аңлау; куйылған коммуникатив бурыстарға ярашлы таныш булмаған һүззәр үз эсенә алған ауыр булмаған текстарзы аңлау: төп йөкмәткеһен аңлап, һоралған мәғлүмәтте аңлап (тексты тыңлау өсөн — 3,5 минутка тиклем); текстың йөкмәткеһен алдағы хәбәр итеүзәргә карап күззаллау;
  - тексты кайтанан эшкәртеү күнекмәләрен үзләштереү: укылған текстка план төзөү (ябай, катмарлы) артабан тексты телдән һәм язма формала йөкмәткеһен һөйләү максаты менән; укылған һәм тыңланған текста төп һәм икенсел мәғлүмәтте айырып алыу; текст йөкмәткеһен һөйләү; тексты мәғлүмәти эшкәртеү сараларын кулланыу; төрлө сығанактарзан, шулай ук лингвистик һүзлектәрзән һәм белешмәләрзән мәғлүмәт алыу һәм уны укыу-укытыу эшмәкәрлегендә кулланыу;
  - бирелгән темаға сығышыңды презентация формаһында күрһәтеү; тыңланған йә укылған фәнни-укыу-укытыу текстарзың йөкмәткеһен схема формаһында күрһәтеү; таблица, схема йөкмәткеһен текст төрөндә күрһәтеү;
  - үз тексыңды төзөгәндә текст, конспект төзөү нормаларын кулланыу;
  - үзеңдең һәм кешенең телмәрен уның коммуникатив талаптарға һәм тел дәрәслөгөнә тап килеү күзлегенән баһалау; телмәр етешһезлектәрен төзәтеү, тексты редакторлау;
  - ябай һәм кушма һөйләмдәрзең структур үзенсәлектәрен һәм башкорт телендә төрлө коммуникатив төрзәгә һөйләмдәрзе белеү һәм аңлау;
  - язма һәм яңғыраған текста, телдән һәм язма телмәрзә ябай һөйләм, һөйләмдең баш һәм әйәрсән киҫәктәре, бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр, тиң киҫәкле һөйләмдәрзе таныу;
  - телдән һәм язма телмәрзә тематик йөкмәткеле телмәр сиктәрендә (төп милли байрамдар, ғөрөф-ғәзәттәр, традициялар) киң кулланылышлы тематик фон (фоновой) лексиканы белеү һәм кулланыу;
  - телмәр үз контролендә тормошка ашырыу; телдән һәм язма сығыштарзы тел бизәләше, куйылған коммуникатив мәсьәләләрзе өлгәшеүзең эффектлығы күзлегенән баһалау;
  - баш (эйә менән хәбәр) һәм әйәрсән киҫәктәрзе (аныклаусы, тултырыусы, хәлдәр (вакыт, урын, сәбәп, максат, рәүеш, шарт, күләм-дәрәжә, кире) таныу;
  - бер составлы һөйләмдәрзе, уларзың грамматик билдәләрен; бер составлы һөйләмдәрзең төрзәрен (билдәле эйәле һөйләм, билдәһез эйәле һөйләм, эйәһез һөйләм, атама һөйләм) таныу; телмәрзә бер составлы һөйләмдәрзе кулланыу үзенсәлектәрен айырыу;
  - тиң киҫәкле һөйләмдәрзе таныу; уларзы дәрәс интонация менән укыу; телдән һәм язма телмәрзә кулланыу;
  - тиң киҫәкле һөйләмдәрзе тыныш билдәләре куйылыу нормаларын, дөйөмләштереүсе һүззәре булған тиң киҫәкле һөйләмдәрзе тыныш билдәләре куйылыу нормаларын кулланыу;
  - кушма һөйләмдәрзе таныу һәм уларзың ябай һөйләмдәр менән айырмалы яктарын билдәләү;
  - хәзерге башкорт әзәби теленең синтаксик нормаларын; һүзбәйләнештәрзе төзөү, ябай һәм кушма һөйләмдәрзе төзөү нормаларын һаклау
  - хәзерге әзәби тел нормаһы күзлегенән үз телмәрендә һәм сит кешенең телмәрен анализлау; телмәрзе хәзерге әзәби телдең төп нормаларына яраклы булыуын

иҫәпкә алып төзәтәү;

– социомәзәни портрет һәм Тыуған илдең, республиканың мәзәни мирасы тураһындағы төп белемгә эйә булыу.

ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРЫУ

5 КЛАСС

№ п/п	Наименование разделов и тем программы	Количество часов			Электр
		всего	контрольные работы	практические работы	
Раздел 1. Һаумы, мәктәп!					
1.1.	Һаумы, мәктәп! Алфавит.	1			https://www.
1.2.	Минең мәктәбем. Өн һәм хәрәф.	1			https://bashk
1.3.	С. Алибаев. «Якшы». Тартынкы һәм һузынкы өндәрзең системаһы.	1			https://uchim
1.4.	Минең класташтарым. Һузынкы һәм тартынкы өндәрзең дөрөс әйтелеше.	1			https://balala
Итого по разделу:		4			
Раздел 2. Үзем тураһында.					
2.1.	Мин һәм минең ғайләм. Ижек. Ижек төрҙәре.	1			https://bashla
2.2.	Р.Искужина «Минең кустыларым». Тамыр һәм аффикс.	1			https://uchim
2.3.	Үзем тураһында. Һүзең тамыры. Тамырзаш һүзәр.	1			https://balala
Итого по разделу:		3			
Раздел 3. Кеше. Тән ағзалары. Шәхси гигиена.					
3.1.	Кеше. Тән ағзалары. Шәхси гигиена. Фразеологизмдар.	1			https://bashla
Итого по разделу:		1			
Раздел 4. Яңы йыл менән!					
4.1.	Яңы йыл. Бер мәғәнәле һәм күп мәғәнәле һүзәр.	1			https://uchim
4.2.	К.Даян «Шыршы». Һүзәрзең тематик төркөмө.	1			https://balala
4.3.	М.Ғәли «Беззең елка». Антонимдар.	1			https://bashla
4.4.	Е.Кучеров «Ғинуар». Синонимдар. Омонимдар.	1			https://uchim
Итого по разделу:		4			
Раздел 5. Азык-түлек. Кейем-һалым. Өй. Магазин.					

5.1.	Азык-түлек. Кейем-һалым. Яңғызлык һәм уртаклык исемдәр.	1			https://uchim
5.2.	Магазин. Өй. Исемдәрҙең килеш менән үзгәреше.	1			https://balala
Итого по разделу:		2			
Раздел 6. 8 Март – Катын кыздар көнө!					
6.1.	Катын-кыздар көнө. Сифат.	1			https://balala
6.2.	Ғ.Байбурин «Яратам мин илемде». Сифат.	1			https://bashla
6.3.	Минен әсәйем. Сифат.	1			https://uchim
6.4.	Ә.Ихсан «Әсә рәхмәте». Сифат.	1			https://balala
Итого по разделу:		4			
Раздел 7. Башкортостан – минен тыуған яғым. Тыуған Башкортостаныңды беләһеңме?					
7.1.	Минен Башкортостаным. Кылым.	1			https://uchim
7.2.	С.Әлибаев «Тыуған ерем». Кылым.	1			https://balala
7.3.	Тәбиғәт менән бергә. Кылым.	1			https://bashla
7.4.	С.Юлаев «Уралым». Кылым.	1			https://uchim
Итого по разделу:		4			
Раздел 8. Йыл мизгелдәре.					
8.1.	Йыл мизгелдәре. Алмаш.	1			https://www.
8.2.	Х.Кәрим «Минен илемдә». Зат алмаштары.	1			https://bashla
8.3.	Тәбиғәт күренештәре. Эйәлек алмаштары.	1			https://uchim
8.4.	С.Әлибаев «Матур көн». Эйәлек алмаштары.	1			https://uchim
Итого по разделу:		4			
Раздел 9. Яз етте.					
9.1.	Ә.Ихсан «Яз». Күрһәтәү алмаштары.	1			https://balala
9.2.	С. Муллабаев «Олатай». Һорау алмаштары.	1			https://bashla
9.3.	Коштар – безҙең дуһтарыбыз. Билдәләү алмаштары.	1			https://www.
9.4.	Ф.Рәхимғолова «Еңеү көнө». Билдәһезлек алмаштары.	1			https://bashla
9.5.	Белемде тикшерәү.	1	1		https://uchim
Итого по разделу:		5			
Раздел 10. Йәйҙе каршылайбыз					
10.1.	Һаумы, йәй! Юклығы алмаштары.	1			https://www.
10.2.	А.Игебаев «Тыуған ер». Юклығы алмаштары.	1			https://bashla
10.3.	Йәй. Үтелгәндәрҙе кабатлау.	1			https://uchim
Итого по разделу:		3			

ОБЩЕЕ КОЛИЧЕСТВО ЧАСОВ ПО ПРОГРАММЕ	34	1	
-------------------------------------	----	---	--

6 КЛАСС

№ п/п	Наименование разделов и тем программы	Количество часов			Электр
		всего	контрольные работы	практические работы	
Раздел 1. Безең мәктәп.					
1.1.	Безең класс һәм минең дустарым. Һан.	1			https://www.
1.2.	Т.Ғәниева «Беренсе сентябрь». Ябай һәм кушма һандар.	1			https://bashk
1.3.	Көз күренештәре. Ябай һәм кушма һандар.	1			https://uchim
1.4.	Г.Якупова “Октябрь”. Ябай һәм кушма һандар.	1			https://balala
Итого по разделу:		4			
Раздел 2. Дуслык кәзерен бел!					
2.1.	Дуслык. Һан төркөмсәләре.	1			https://bashla
2.2.	Р. Бикбаев «Дуслык ауыр сакта һынала». Төп һандар.	1			https://uchim
2.3.	Минең дустарым. Рәт һандары.	1			https://balala
2.4.	Д. Фатихова «Кем дуһ?» Рәт һандары.	1			https://uchim
2.5.	О.Богаевская “Кунактар (Тыуған көн)”. Телмәр үстөрөү. Белемде тикшерөү.	1	1		https://balala
Итого по разделу:		5			
Раздел 3. Башкортостан ере буйлап.					
3.1.	Минең Ватаным. Йыйыу һандары.	1			https://bashla
3.2.	Ф. Мөхәмәтйәнов «Кешем – ил күрке». Йыйыу һандары.	1			https://www.
3.3.	Минең Башкортостаным. Бүлем һәм сама һандары.	1			https://bashk
3.4.	М. Кәрим «Ватаным». Бүлем һәм сама һандары.	1			https://uchim

3.5.	Үз тыуған яғығызды яратығыз! Кәсер хандары.	1			https://balala
3.6.	С. Юлаев «Тыуған илем». Кәсер хандары.	1			https://uchim
3.7.	В.Меос «Таузарза томан. Белорет районы». Телмәр үстөрөү.	1			https://balala
Итого по разделу:		7			
Раздел 4. Кыш дауам итә.					
4.1.	Ап-ак кыш. Рәүештәрзең дөйөм грамматик билдэләре.	1			https://uchim
4.2.	Ф.Мәксүтова «Кар бөртөктәре». Рәүеш төркөмсэләре.	1			https://balala
4.3.	Кар яуа. Төп рәүеш. Сәбәп-максат рәүеше.	1			https://bashla
4.4.	Т.Сәғитов «Икмәк». Вакыт рәүеше. Урын рәүеше.	1			https://uchim
4.5.	И.И.Шишкин. «Карағай урманындағы иртә». Телмәр үстөрөү.	1			https://bashla
Итого по разделу:		5			
Раздел 5. Яз килә, яз!					
5.1.	Яраткан мизгелем. Күләм-дәрәжә рәүештәре.	1			https://uchim
5.2.	Р.Янбулатова «Коштар кайта». Сағыштырыу рәүештәре.	1			https://balala
5.3.	Халык йолалары. Сәбәп-максат рәүештәре.	1			https://bashla
5.4.	Р. Солтангәрәева «Карға буткаһы». Сәбәп-максат рәүештәре.	1			https://uchim
5.5.	Б.Домашников. «Май. Кайынлык». Телмәр үстөрөү.	1			https://balala
Итого по разделу:		5			
Раздел 6. Йәмле йәй килә.					
6.1.	Йәйзе яратам! Рәүештәрзең сағыштырыу	1			https://balala

	һәм артыклык дәрәжәләре.				
6.2.	Г.Фәйзи «Йәйзе яратам». Белемде тикшерерү.	1	1		https://bashla
6.3.	Йәмле йәй. Рәүештәрзең сағыштырыу һәм артыклык дәрәжәләре.	1			https://uchim
6.4.	С.Йәһүзин "Курай". Рәүештәрзең дәрәжәләре.	1			https://balala
6.5.	А.Тюлькин “Өфө калаһындағы Шихандар”. Телмәр үстерерү.	1			https://balala
6.6.	С.Әлибай “Сал Урал”. Рәүеш.	1			https://bashla
6.7.	Й.Солтанов “Тыуған еркәйем”. Рәүеш (нығытыу).	1			https://uchim
6.8.	Йәй. Үтелгәндәрзе кабатлау.	1			https://balala
Итого по разделу:		8			
ОБЩЕЕ КОЛИЧЕСТВО ЧАСОВ ПО ПРОГРАММЕ		34	2		

7 КЛАСС

№ п/п	Наименование разделов и тем программы	Количество часов			Эле
		всего	контрольные работы	практические работы	
Раздел 1. Мәктәп – белем шишмәһе.					
1.1.	Минең мәктәп. Грамматика буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.	1			https://
1.2.	М.Кәрим «Укытыусыма». Шиғырзы тасуири укыу.	1			https://
1.3.	Т.Дәүләтбирзина «Мизгелдәр». Бөгөнгө һауа торошо тураһында диалог төзөү.	1			https://
1.4.	Мәктәп йылдары. Текст төзөү. Белемде тикшерерү.	1	1		https://
1.5.	К.Ушинскийзан “Көзгө көн”. Грамматика буйынса үтелгәндәрзе кабатлау (рәүеш).	1			https://

Итого по разделу:		5			
Раздел 2. Спорт. Спорт кэрэк-ярактары.					
2.1.	Мин спорт яратам. Ярзамсы хүз төркөмдөрөнө дөйөм характеристика.	1			https:///
2.2.	И.Мифтахова “Наулыгыгыззы һаклағыз”. Үзаллы хүз төркөмдөрөнөн ярзамсы хүз төркөмдөрөнөң айырмалығы.	1			https:///
2.3.	Р. Әйүпов «Милли уйындар». Ярзамсы хүз төркөмдөрөнөң функциялары.	1			https:///
2.4.	Т.Яблонская «Иртә» (картина). Телмәр үстөрөү.				https:///
.Итого по разделу:		4			
Раздел 3. Мин һәм беззең ғаилә.					
3.1.	Мин һәм минең ғаиләм. Бәйләүестәрзең грамматик функциялары.	1			https:///
3.2.	Ф. Рәхимғолова “Беззең әсәй”. Теркәүестәрзең бүленеше.	1			https:///
3.3.	Ш.Биккол ”Атай менән өләсәй”. Бәйләүестәрзең дөрөс язылышы.	1			https:///
3.4.	Й.Солтанов “Кәнәфер сәскәһе”. Телмәр үстөрөү.	1			https:///
Итого по разделу:		4			
Раздел 4. Борон борон заманда...					
4.1.	Башкорт халык ижады. «Кан кәрзәш» (Башкорт халык әкиәте). Теркәүес.	1			https:///
4.2.	А.Таһирова «Зәңгәр таузар илендә». Һөйләмдең тиң киҫәктәре һәм кушма һөйләмдең өлөштәре араһында бәйләнәү сараһы буларак теркәүес.	1			https:///
4.3.	Г.Цепулин “Кыйбулык, батырлык...”. Теркәүестәрзе һөйләмдәрзе һәм текст өлөштәрен бер-береһенә бәйләү	1			https:///

	сараһы буларак кулланыу.				
4.4.	Ф. Туғызбаева. «Тайыштабан ниңә өйөнән сыкмай?». Теркәүестәрҙең дәрәҗә язылышы.	1			https:///
Итого по разделу:		4			
Раздел 5. Берҙәмлек, дуҫлыҡ, тыныслыҡ.					
5.1.	Ш.Биккол “Тыныслыҡ кәрәк”. Киҫәксә.	1			https:///
5.2.	В. Баймырзина “Дуҫлыҡ”. Киҫәксә.	1			https:///
5.3.	К.Кинйәбулатова “Дуҫтарым күп”. Киҫәксәләрҙең бүленеше.				https:///
5.4.	Г. Юнысова “Умырзая”. Киҫәксәләрҙең дәрәҗә язылышы.				https:///
Итого по разделу:		4			
Раздел 6. Башкортостан – алтын бишек.					
6.1.	Р.Ғарипов «Урал йөрәге». Мөнәсәбәт һүҙҙәр.	1			https:///
6.2.	Б.Рафиков “Безең Ватан”. Мөнәсәбәт һүҙҙәр.	1			https:///
6.3.	Й.Солтанов «Уралым». Мөнәсәбәт һүҙҙәрҙең телмәрҙә кулланыу роле.	1			https:///
6.4.	Ә.Арыҫланов «Л.Н.Толстой Башкортостанда» (картина). Телмәр үстөрөү.	1			https:///
Итого по разделу:		4			
Раздел 7. Көз-хезмәт һәм байлыҡ мизгеле.					
7.1.	Д.Булгакова «Илһам донъяһы». Ымлыҡтар тураһында төшөнсә.	1			https:///
7.2.	«Алтын башаҡтар» (башкорт халыҡ әкиәте). Ымлыҡтарҙың һөйләмдәге роле.	1			https:///
7.3.	Т.Йосопов «Икмәк еҫе». Ымлыҡтарҙың дәрәҗә язылышы.	1			https:///
7.4.	Н.Мусин «Тәбиғәтте һаҡлағыз!».	1			https:///

	Ымлыктарзы интонацион һәм пунктуацион билдәләү.				
7.5	Ғ. Муртазин «Кем дөрөс?». Ымлыктарзы интонацион һәм пунктуацион билдәләү.				https://
Итого по разделу:		5			
Раздел 8. Йәмле йәй.					
8.1.	З. Котлогилдина «Йәй». Оқшатыу һүззәре. Белемде тикшерәү.	1	1		https://
8.2.	Б. Баимов «Ямғыр яуа». Оқшатыу һүззәрен матур әзәбиәт телендә кулланыу.	1			https://
8.3.	Б. Бикбай «Лагерь иртәһе». Оқшатыу һүззәрен экспрессияны сағылдырыу сараһы буларак кулланыу.	1			https://
8.4.	М.Ғафури «Йәй». Оқшатыу һүззәрен интонацион һәм пунктуацион айырыу.	1			https://
Итого по разделу:		4			
ОБЩЕЕ КОЛИЧЕСТВО ЧАСОВ ПО ПРОГРАММЕ		34	2		

8 КЛАСС

№ п/п	Наименование разделов и тем программы	Количество часов			Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		всего	контрольные работы	практические работы	
Раздел 1. Хезмәте барзың – хөрмәте бар.					
1.1.	К.Кинйәбулатова “Ватаным тауыштары”. Синтаксис.	1			https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
1.2.	З.Биишева “Йәшәү – хезмәт”. Һүзбәйләнеш һәм һөйләм.	1			https://bashkortsoft.ru/
1.3.	М.Ғафури «Гөлдәр баксаһында». Һүзбәйләнеш төрҙәре. Тезмә бәйләнеш.				https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
1.4.	А.Чанышева «Именлектәр теләйем!». Пунктуация. Беләмде тикшерәү.	1	1		https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
1.5.	Т. Мөхәмәтколов «Кыйыулык». Тыныш билдәлрәненң функцияһы.	1			https://balalar.org/
Итого по разделу:		5			
Раздел 2. Без йондоззар булып кайтырбыз.					
2.1.	С.Әлибаев “Сәскәле ай”. Һүзбәйләнеш.	1			https://bashlang.ru/

2.2.	С.Ғәбизуллин “Котлайым мин”. Эйәртеүле бәйләнеш.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
2.3.	М. Харис “Хат”. Тасуири укыу.	1			https://balalar.org/
2.4.	“Салауат Юлаевка һәйкәл” (“Башкорт энциклопедияһы”нан) Һүзлек менән эш.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
2.5.	А.А. Кузнецов “Салауаттан һорау алыу” (картина). Телмәр үстөрөү.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		5			
Раздел 3. Өфө – Башкортостандың баш калаһы.					
3.1.	Н.Нәжми “Тыуған калама йыр”. Һүзбәйләнеш төрзәре.	1			https://bashlang.ru/
3.2.	М. Буракаева, И. Буракаев, М. Юлмөхәмәтов “Боронғо Өфө”. Һүзбәйләнеш төрзәре.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
3.3.	К.Даян «Матур Өфө калаһы». Тезмә һәм эйәртеүле бәйләнеш.	1			https://balalar.org/
3.4.	Ә.Таһирова “Ерзе һаклайык”. Тезмә һәм эйәртеүле бәйләнеш.	1			https://bashlang.ru/
3.5.	Исәнғолов “Йәй көнө”. Һүзбәйләнеш темаһын нығытыу.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		5			
Раздел 4. Ай Уралым, Уралым...					

5.1.	А.Игебаев “Башкортостан илгенәм”. Һөйләм.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
5.2.	Н.Нәжми “Башкортостан”. Һөйләм.	1			https://balalar.org/
6.1.	М.Карим “Ватан тураһында уйланыу”. Һөйләмдән төп билдэләре.	1			https://balalar.org/
6.2.	“Карға буткаһы”. Телмәр үстөрөү.	1			https://bashlang.ru/
6.3.	Ф.Исәнғолов “Йәйге көн”. Текст төзөп языу.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
6.4.	Р.Йәнбәков “Мәңге балкы, Башкортостан”. Һөйләм төзөлөшө.	1			https://balalar.org/
6.5	Р. Нурмөхәмәтов «Агизел. Төш мәле» (картина). Телмәр үстөрөү.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		5			
Раздел 5. Алтын көз етте.					
7.1.	М.Сиражи “Йәндәрзе балкытыусы”. Һөйләм. Һөйләм төрзәре.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
7.2.	Р.Низамов “Көз күренештәре”. Әйтәлеү максаты буйынса Һөйләм төрзәре.	1			https://balalar.org/
7.3.	Р.Шаммасов “Тыуған яғым”. Ябай һәм кушма Һөйләмдәр.	1			https://bashlang.ru/
7.4.	В.Меос “Шығайзағы кайындар”	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm

	(картина). Телмәр үстөрөү.				
Итого по разделу:		4			
Раздел 6. Ап-ак кыш етте.					
8.1.	С.Хажиев “Ноябрь”. Тулы һәм кәм һөйләмдәр.	1			https://www.yaclass.ru/p/bashkirskiy_ya
8.2.	Н.Нәжми “Кыш”. Ябай һөйләм.	1			https://bashlang.ru/
8.3.	Әлибаев “Кышкы урман”. Һөйләмдең баш киҗәктәре.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
8.4.	“Беззә кышлаусы коштар”. Эйә менән хәбәр.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
8.5	В.Ә.Меос “Ауылда кыш” (картина). Телмәр үстөрөү.				https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		5			
Раздел 7. Йәмле яз, һағындык һине!					
9.1.	Г.Якупова “Өмөтлө яз, һағындык һине!” Һөйләмдең баш киҗәктәре. Белемде тикшерөү.	1	1		https://balalar.org/
9.2.	Е.Кучеров “Язғы һыузар”. Эйә менән хәбәр.	1			https://bashlang.ru/
9.3.	К. Кинйәбулатова «Йырлай-илай еңеү яуланык». Эйә менән хәбәр араһында һызык.	1			https://www.yaclass.ru/p/bashkirskiy_ya
Итого по разделу:		3			

ОБЩЕЕ КОЛИЧЕСТВО ЧАСОВ ПО ПРОГРАММЕ	34	2	
-------------------------------------	----	---	--

9 КЛАСС

№ п/п	Наименование разделов и тем программы	Количество часов			Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		всего	контрольные работы	практические работы	
Раздел 1. Наумы, мәктәп!					
1.1.	А.Игебаев “Тоғро дуғым, йор юлдашым!” Телмәр үстөрөү.	1			https://www.yaclass.ru/p/bashkirskiy_ya
1.2.	М.Кәрим “Мәктәпкә барыу...” Һөйләмдең эйәрсән киҫәктәре.	1			https://bashkortsoft.ru/
1.3.	Ғ.Хөсәйенов “Бәхет нимә?” Аныклаусы.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
1.4.	К.Ушинскизән “Көзгө көн”. Аныклаусы.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
1.5	Э. Ишберзин “Асылташтар иле”. Аныклаусы. Белемде тикшерөү.	1	1		https://balalar.org/
Итого по разделу:		5			

Раздел 2. Халык ижады – халык хазинаһы.

2.1.	Ә. Сөләймәнов «Халык ижады». Өстәлмәлек.	1			https://bashlang.ru/
2.2.	Ш.Шәкүрова, Ә.Сөләймәнов “Урал батыр», эпосы. Тултырыусы.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
2.3.	С. Галин «Шәжәрә». Хәлдәр.	1			https://balalar.org/
2.4.	Д. Магадеев «Ырыу бүләге». Хәл төрзәре (рәүеш, күләм-дәрәжә, вакыт, урын, шарт, сәбәп, максат, кире хәлдәр)	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
2.5.	Р.Нурмөхәмәтов “Чехов Башкортостанда”. Телмәр үстөрөү.	1			https://balalar.org/
Итого по разделу:		5			

Раздел 3. Менгән атым-уң канатым.

3.1.	Н.Изелбай “Ел, ерәнем”. Ябай һөйләм төрзәре.	1			https://bashlang.ru/
3.2.	С. Агиштан “Турыкай”. Ябай һөйләм төрзәре.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
3.3.	Ә.Әминев “Турат”. Ике составлы һәм бер составлы һөйләмдәр.	1			https://balalar.org/

3.4.	Х.Юлдашев “Кара юрға”. Ике составлы һәм бер составлы һөйләмдәр.	1			https://bashlang.ru/
3.5.	Ф.Кашеев “Башкорт кымызы”. Телмәр үстөрөү.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		5			
Раздел 4. Башкортостан мәзәниәте.					
4.1.	Ф. Фаткуллин «Өфө театрлары». Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
4.2.	Г. Галина «Салауат Юлаев» операһы. Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1			https://balalar.org/
4.3.	А. Абушахманов «А. Мөбәрәков». Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1			https://balalar.org/
4.4.	Ф. Латипова «Балкы, «Нур!» Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1			https://bashlang.ru/
4.5.	И. Кинйәбулатов «Фәйзи Гәскәров». Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		5			
Раздел 5. Башкортостан тәбиғәте.					

5.1.	Ғ.Хөсәйенов «Тыуған төйәк». Бер составлы һөйләмдәр.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
5.2.	Н. Мусин «Тормош йәме». Бер составлы һөйләм төрҙәре.	1			https://balalar.org/
5.3.	Д. Буляков «Тыуған як». Бер составлы һөйләмдәрҙең ике составлы һөйләмдәрҙән грамматик айырмалыҡтары.	1			https://bashlang.ru/
5.4.	Р.Шәкүр «Тыуған йорт». Бер составлы һөйләм төрҙәре.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
5.5.	В.Меос «Коштар китә» (картина) Телмәр үстәре.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		5			
Раздел 6. Без кышты ла яратабыз.					
6.1.	Р.Ғарипов «Тәүге кар». Тулы һәм кәм һөйләмдәр.	1			https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
6.2.	Н.Исламғолова «Кышкы бизәктәр». Тулы һәм кәм һөйләмдәр.	1			https://bashlang.ru/
6.3.	Н. Мусин «Уралда һалкын кыш». Тиң киҫәкле һөйләмдәр.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
6.4.	Р.Шәкүр «Яңы йыл». Тиң киҫәкле һөйләмдәр.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
6.5.	С. Әлибаев «Кышкы урман». Тиң киҫәкле һөйләмдәр.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm

Итого по разделу:		5			
Раздел 7. Яз килә.					
7.1.	А.Игебаев “Яз бүләге”. Тиң кичәкле һөйләмдәрзә тыныш билдәләре.	1			https://balalar.org/
7.2.	Ғ.Дәүләтов “Язгы донъя”. Тиң кичәкле һөйләмдәрзә тыныш билдәләре.	1			https://bashlang.ru/
Итого по разделу:		2			
Раздел 7. Йәйге матурлык.					
8.1.	Р. Ғарипов «Бала булып булмай, тик бала сак...». Кушма һөйләм. Белемде тикшерерү.	1	1		https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
8.2	Ғ.Хөсәйенов “Ер-беззең байлығыбыз”. Кушма һөйләмдең мәғәнәүи, структур, интонацион берзәмлеге.	1			https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
Итого по разделу:		2			
ОБЩЕЕ КОЛИЧЕСТВО ЧАСОВ ПО ПРОГРАММЕ		34	2		

5 КЛАСС

№ п/п	Тема урока	кол. часов			Дата		Виды, формы контроля	Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		всего	к/р	пр/р	по плану	по факту		
1.	Һаумы, мәктәп! Алфавит.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
2.	Минең мәктәбем. Өн һәм хәреф.	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
3.	С. Алибаев. «Якшы». Тартынкы һәм һузынкы өндәрҙең системаһы.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
4.	Минең класташтарым. Һузынкы һәм тартынкы өндәрҙең дәрәҗәһе әйтелешә.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
5.	Мин һәм минең ғайләм. Ижек. Ижек төрҙәре.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
6.	Р.Искужина «Минең кустыларым». Тамыр һәм аффикс.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
7.	Үзем тураһында. Һүҙең тамыры. Тамырҙаш һүҙҙәр.	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
8.	Кеше. Тән ағзалары. Шәхси гигиена. Фразеологизмдар.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
9.	Яңы йыл. Бер мәғәнәле һәм күп мәғәнәле һүҙҙәр.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
10.	К.Даян «Шыршы». Һүҙҙәрҙең тематик төркөмө.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
11.	М.Ғәли «Безҙең елка». Антонимдар.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
12.	Е.Кучеров «Гинуар». Синонимдар. Омонимдар.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
13.	Азык-түлек. Кейем-һалым. Яңғызлыҡ һәм уртаҡлыҡ исемдәр.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
14.	Магазин. Өй. Исемдәрҙең килеш менән үзгәрешә.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
15.	Катын-кыҙҙар көнө. Сифат.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
16.	Ғ.Байбурин «Яратам мин илемде». Сифат.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
17.	Минең әсәйем. Сифат.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
18.	Ә.Ихсан «Әсә рәхмәте».	1					Текущий, устный	https://balalar.org/

	Сифат.						
19.	Минең Башкортостаным. Кылым.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
20.	С.Әлибаев «Тыуған ерем». Кылым.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
21.	Тәбиғәт менән бергә. Кылым.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
22.	С.Юлаев «Уралым». Кылым.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
23.	Йыл мизгелдәре. Алмаш.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
24.	Х.Кәрим «Минең илемдә». Зат алмаштары.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
25.	Тәбиғәт күренештәре. Эйәлек алмаштары.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
26.	С.Әлибаев «Матур көн». Эйәлек алмаштары.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
27.	Ә.Ихсан «Яз». Күрһәтеү алмаштары.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
28.	С. Муллабаев «Олатай». Һорау алмаштары.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
29.	Коштар – безең дуһтарыбыз. Билдәләү алмаштары.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
30.	Ф.Рәхимғолова «Енеү көнө». Билдәһезлек алмаштары.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
31.	Белемде тикшерәү.	1	1			Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
32.	Һаумы, йәй! Юклык алмаштары.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
33.	А.Игебаев «Тыуған ер». Юклык алмаштары.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
34.	Йәй. Үтелгәндәрзе кабатлау.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/

6 КЛАСС

№ п/п	Тема урока	кол. часов			Дата		Виды, формы контроля	Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		всего	к/р	пр/р	по плану	по факту		
1.	Безең класс һәм минең дуһтарым. Һан.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
2.	Т.Ғәниева «Беренсе сентябрь». Ябай һәм кушма һандар.	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/

3.	Көз күренештәре. Ябай һәм кушма һандар.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
4.	Г.Якупова “Октябрь”. Ябай һәм кушма һандар.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
5.	Дуслык. һан төркөмсәләре.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
6.	Р. Бикбаев «Дуслык ауыр сакта һынала». Төп һандар.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
7.	Минең дустарым. Рәт һандары.	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
8.	Д. Фатихова «Кем дус?» Рәт һандары.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
9.	О.Богаевская “Кунактар (Тыуған көн)”. Телмәр үстереу. Проект эше.	1	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
10.	Минең Ватаным. Йыйыу һандары.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
11.	Ф. Мөхәмәтйәнов «Кешем – ил күрке». Йыйыу һандары.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
12.	Минең Башкортостаным. Бүлем һәм сама һандары.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
13.	М. Кәрим «Ватаным». Бүлем һәм сама һандары.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
14.	Үз тыуған яғығызды яратығыз! Кәсер һандары.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
15.	С. Юлаев «Тыуған илем». Кәсер һандары.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
16.	В.Меос “Таузарза томан. Белорет районы”. Телмәр үстереу.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
17.	Ап-ак кыш. Рәүештәрзең дөйөм грамматик билдәләре.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya

18.	Ф.Мәксүтова «Кар бөртөктәре». Рәүеш төркөмсәләре.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
19.	Кар яуа. Төп рәүеш. Сәбәп-максат рәүеше.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
20.	Т.Сәғитов «Икмәк». Вакыт рәүеше. Урын рәүеше.	1					Текущий, устный	https://www.yaclass.ru/p/bashkirskiy_ya
21.	И.И.Шишкин. «Карағай урманьындағы иртә». Телмәр үстөрөү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
22.	Яраткан мизгелем. Күләм-дәрәжә рәүештәре.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
23.	Р.Янбулатова «Коштар кайта». Сағыштырыу рәүештәре.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
24.	Халык йолалары. Сәбәп-максат рәүештәре.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
25.	Р. Солтангәрәева «Карға буткаһы». Сәбәп-максат рәүештәре.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
26.	Б.Домашников. «Май. Кайынлык». Телмәр үстөрөү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
27.	Йәйзе яратам! Рәүештәрзең сағыштырыу һәм артыклык дәрәжәләре.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
28.	Г.Фәйзи «Йәйзе яратам». Тикшерөү эше.	1	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
29.	Йәмле йәй. Рәүештәрзең сағыштырыу һәм артыклык дәрәжәләре.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
30.	С.Йәһүзин "Курай". Рәүештәрзең	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/

	дәрәжәләре.							
31.	А.Тюлькин “Өфө калаһындағы Шихандар”. Телмәр үстереү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
32.	С.Әлибай “Сал Урал”. Рәүеш.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
33.	Й.Солтанов “Тыуған еркәйем”. Рәүеш (нығытыу).	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
34.	Йәй. Үтелгәндәрзе кабатлау.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/

7 КЛАСС

№ п/п	Тема урока	кол. часов			Дата		Виды, формы контроля	Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		всего	к/р	пр/р	по плану	по факту		
1.	Минең мәктәп. Грамматика буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
2.	М.Кәрим «Укытыусыма». Шиғырзы тасуири укыу.	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
3.	Т.Дәүләтбирзина «Мизгелдәр». Бөгөнгө һауа торошо тураһында диалог төзөү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
4.	Мәктәп йылдары. Текст төзөү.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
5.	К.Ушинскийзан “Көзгө көн”. Грамматика буйынса үтелгәндәрзе кабатлау (рәүеш).	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
6.	Мин спорт яратам. Ярзамсы һүз төркөмдәренә дөйөм характеристика.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
7.	И.Мифтахова	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/

	“Һаулығығыззы һаклағыз”. Үзаллы һүз төркөмдәренән ярзамсы һүз төркөмдәренең айырмалығы.						
8.	Р. Әйүпов «Милли уйындар». Ярзамсы һүз төркөмдәренең функциялары.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
9.	Т.Яблонская «Иртә» (картина). Телмәр үстөрөү.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
10.	Мин һәм минең ғаиләм. Бәйләүестәрзең грамматик функциялары.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
11.	Ф. Рәхимғолова “Безең әсәй”. Теркәүестәрзең бүленеше.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
12.	Ш.Биккол ”Атай менән өләсәй”. Бәйләүестәрзең дөрөс язылышы.	1				Текущий, устный	https://www.yaclass.ru/p/bashkirskiy_ya
13.	Й.Солтанов “Кәнәфер сәскәһе”. Телмәр үстөрөү.	1				Текущий, устный	https://www.yaclass.ru/p/bashkirskiy_ya
14.	Башкорт халык ижады. «Кан кәрзәш» (Башкорт халык әкиәте). Теркәүес.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
15.	А.Тәһирова «Зәңгәр таузар илендә». Һөйләмдең тиң киҫәктәре һәм кушма һөйләмдең өлөштәре араһында бәйләнеү сараһы буларак теркәүес.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
16.	Г.Цепулин “Кыйбулык, батырлык...”.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/

	Теркәүестәрзе һөйләмдәрзе һәм текст өлөштәрен бер-береһенә бәйләү сараһы буларак кулланыу.						
17.	Ф. Туғызбаева. «Тайыштабан ниңә өйөнән сыкмай?». Теркәүестәрзең дөрөс язылышы.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
18.	Ш.Биккол «Тыныслык кәрәк». Киҫәксә.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
19.	В. Баймырзина «Дуслык». Киҫәксә.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
20.	К.Кинйәбулатова «Дустарым күп». Киҫәксәләрзең бүленеше.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
21.	Г. Юнысова «Умырзая». Киҫәксәләрзең дөрөс язылышы.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
22.	Р.Ғарипов «Урал йөрәге». Мөнәсәбәт һүззәр.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
23.	Б.Рафиков «Безең Ватан». Мөнәсәбәт һүззәр.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
24.	Й.Солтанов «Уралым». Мөнәсәбәт һүззәрзең телмәрзә кулланыу роле.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
25.	Ә.Арысланов «Л.Н.Толстой Башкортостанда» (картина). Телмәр үстереу.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
26.	Д.Булгакова «Илһам донъяһы». Ымлыктар тураһында төшөнсә.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
27.	«Алтын башактар» (башкорт халык әкиәте).	1				Текущий, устный	https://balalar.org/

	БҮмлыктарзың һөйләмдәге роле.							
28.	Т.Йосопов «Икмәк есе». БҮмлыктарзың дөрөс язылышы.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
29.	Н.Мусин «Тәбиғәтте һаклағыз!». БҮмлыктарзы интонацион һәм пунктуацион билдәләү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
30.	Ғ. Муртазин «Кем дөрөс?». БҮмлыктарзы интонацион һәм пунктуацион билдәләү.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
31.	З. Котлогилдина «Йәй». Окшатыу һүззәре.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
32.	Б. Баимов «Ямғыр яуа». Окшатыу һүззәрен матур әзәбиәт телендә кулланыу.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
33.	Б. Бикбай «Лагерь иртәһе». Окшатыу һүззәрен экспрессияны сағылдырыу сараһы буларак кулланыу.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
34.	М.Ғафури «Йәй». Окшатыу һүззәрен интонацион һәм пунктуацион айырыу.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/

8 КЛАСС

№ п/п	Тема урока	кол. часов			Дата		Виды, формы контроля	Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		всего	к/р	пр/р	по плану	по факту		
1.	К.Кинйәбулатова «Ватаным	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya

	тауыштары”. Синтаксис.							
2.	З.Биишева “Йәшәү – хезмәт”. Һүзбәйләнеш һәм һөйләм.	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
3.	М.Ғафури «Гөлдәр баксаһында». Һүзбәйләнеш төрҙәре. Тезмә бәйләнеш.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
4.	А.Чанышева «Именлектәр теләйем!». Пунктуация.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
5.	Т. Мөхәмәтҡолов «Кыйбулыҡ». Тыныш билдәлрәненә функцияһы.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
6.	С.Әлибаев “Сәскәлә ай”. Һүзбәйләнеш.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
7.	С.Ғәбизуллин “Котлайым мин”. Эйәртеүлә бәйләнеш.	1					Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
8.	М. Харис “Хат”. Тасуири укыу.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
9.	“Салауат Юлаевка һәйкәл” (“Башҡорт энциклопедияһы”на һ) Һүзлек менән эш.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
10.	А.А. Кузнецов “Салауаттан һорау алыу” (картина). Телмәр үстәрәү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
11.	Н.Нәжми “Тыуған калама йыр”. Һүзбәйләнеш төрҙәре.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
12.	М. Буракаева, И. Буракаев, М. Юлмөхәмәтов “Боронғо Өфө”. Һүзбәйләнеш	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya

	төрзәре.						
13.	К.Даян «Матур Өфө калаһы». Тезмә һәм эйәртеүле бәйләнеш.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
14.	Ә.Таһирова “Ерзе һаклайык”. Тезмә һәм эйәртеүле бәйләнеш.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
15.	Исәнғолов “Йәй көнө”. һүзбәйләнеш темаһын нығытыу.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
16.	А.Игебаев “Башкортостан – илгенәм”. һөйләм.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
17.	Н.Нәжми “Башкортостан”. һөйләм.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
18.	М.Карим “Ватан тураһында уйланыу”. һөйләмдең төп билдәләре.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
19.	“Карға буткаһы”. Телмәр үстөрөү.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
20.	Ф.Исәнғолов “Йәйге көн”. Текст төзөп языу.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
21.	Р.Йәнбәков “Мәңге балкы, Башкортостан”. һөйләм төзөлөшө.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
22.	Р. Нурмөхәмәтов «Агизел. Төш мәле» (картина). Телмәр үстөрөү.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
23.	М.Сиражи “Йәндәрзе балкытыусы”. һөйләм. һөйләм төрзәре.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiy-yazyk.htm
24.	Р.Низамов “Көз күренештәре”. Әйтеүле максаты буйынса һөйләм төрзәре.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
25.	Р.Шаммасов	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/

	“Тыуған яғым”. Ябай һәм кушма һөйләмдәр.							
26.	В.Меос “Шығайзағы кайындар” (картина). Телмәр үстөрөү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
27.	С.Хажиев “Ноябрь”. Тулы һәм кәм һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
28.	Н.Нәжми “Кыш”. Ябай һөйләм.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
29.	Әлибаев “Кышкы урман”. Һөйләмдең баш киҫәктәре.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
30.	“Беззә кышлаусы коштар”. Эйә менән хәбәр.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
31.	В.Э.Меос “Ауылда кыш” (картина). Телмәр үстөрөү.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
32.	Г.Якупова “Өмөтлө яз, һағындык һине!” Һөйләмдең баш киҫәктәре.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
33.	Е.Кучеров “Язғы һыузар”. Эйә менән хәбәр.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
34.	К. Кинйәбулатова «Йырлай-илай еңеү яуланык». Эйә менән хәбәр араһында һызык.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/

9 КЛАСС

№ п/п	Тема урока	кол. часов			Дата		Виды, формы контроля	Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		всего	к/р	пр/р	по плану	по факту		
1.	А.Игебаев “Тоғро дусым, йор юлдашым!” Телмәр	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya

	үстөрөү.						
2.	М.Кәрим “Мәктәпкә барыу...” һөйләмдән эйәрсән киҫәктәре.	1				Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
3.	Ғ.Хөсәйенов “Бәхет нимә?” Аныкклаусы.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
4.	К.Ушинскизән “Көзгө көн”. Аныкклаусы.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
5.	Э. Ишберзин “Асылташтар иле”. Аныкклаусы.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
6.	Ә. Сөләймәнов «Халык ижады». Өҫтәлмәлек.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
7.	Ш.Шәкүрова, Ә.Сөләймәнов “Урал батыр,, эпосы. Тултырыусы.	1				Текущий, устный	https://bashkortsoft.ru/
8.	С. Галин «Шәжәрә». Хәлдәр.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
9.	Д. Магадеев «Ырыу бүләге». Хәл төрзәре (рәүеш, күләмдәрәжә, вакыт, урын, шарт, сәбәп, максат, кире хәлдәр)	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
10.	Р.Нурмөхәмәтов “Чехов Башкортостанда”. Телмәр үстөрөү.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
11.	Н.Изелбай “Ел, ерәнем”. Ябай һөйләм төрзәре.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/
12.	С. Агиштан “Турыкай”. Ябай һөйләм төрзәре.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
13.	Ә.Әминев “Турат”. Ике составлы һәм бер составлы һөйләмдәр.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
14.	Х.Юлдашев “Кара юрға”. Ике составлы һәм бер составлы һөйләмдәр.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
15.	Ф.Кашеев “Башкорт кымызы”. Телмәр	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm

	үстөрөү.							
16.	Ф. Фаткуллин «Өфө театрлары». Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
17.	Г. Галина «Салауат Юлаев» операһы. Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
18.	А. Абушахманов «А. Мөбәрәков». Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
19.	Ф. Латипова «Балкы, «Нур!» Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
20.	И. Кинйәбулатов «Фәйзи Ғәскәров». Бер составлы һәм ике составлы һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
21.	Ғ.Хөсәйенов «Тыуған төйәк». Бер составлы һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiyazyk.htm
22.	Н. Мусин «Тормош йәме». Бер составлы һөйләм төрҙәре.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
23.	Д. Буляков «Тыуған як». Бер составлы һөйләмдәрҙең ике составлы һөйләмдәрҙән грамматик айырмалыктары.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiyazyk.htm
24.	Р.Шәкүр «Тыуған йорт». Бер составлы һөйләм төрҙәре.	1					Текущий, устный	https://balalar.org/
25.	В.Меос «Коштар китә» (картина) Телмәр үстөрө.	1					Текущий, устный	https://bashlang.ru/
26.	Р.Ғарипов «Тәүге кар». Тулы һәм кәм һөйләмдәр.	1					Текущий, устный	https://uchim-bashkirskiyazyk.htm
27.	Н.Исламғолова	1					Текущий, устный	https://balalar.org/

	“Кышкы бизәктәр”. Тулы һәм кәм һөйләмдәр.						
28.	Н. Мусин «Уралда һалкын кыш». Тиң киҗәкле һөйләмдәр.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
29.	Р.Шәкүр “Яңы йыл”. Тиң киҗәкле һөйләмдәр.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
30.	С. Әлибаев “Кышкы урман”. Тиң киҗәкле һөйләмдәр.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
31.	А.Игебаев “Яз бүләге”. Тиң киҗәкле һөйләмдәрзә тыныш билдәләре.	1				Текущий, устный	https://uchim-bashkirskij-yazyk.htm
32.	Ғ.Дәүләтов “Язғы донъя”. Тиң киҗәкле һөйләмдәрзә тыныш билдәләре.	1				Текущий, устный	https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya
33.	Р. Ғарипов «Бала булып булмай, тик бала сак...». Кушма һөйләм.	1				Текущий, устный	https://bashlang.ru/
34.	Ғ.Хөсәйенов “Ер-беззең байлығыбыз”. Кушма һөйләмдең мәғәнәүи, структур, интонацион берзәмлеге.	1				Текущий, устный	https://balalar.org/

Укыу-укытыу – методик һәм мәғлүмәти-ресурс тәмин итеү

Укыу-укытыу-методик әзәбиәт:

1. Гәбитова З. М. «Башкорт теле – 5» укытыу рус телендә алып барылған дәйөм белем биреү ойошмалары өсөн (дәреслек) – Өфө: Китап, 2019. – 158 б.

2. Габитова З. М. «Башкорт теле – 6» укытыу рус телендә алып барылған дәйөм белем биреү ойошмалары өсөн (дәреслек) – Өфө: Китап, 2015. – 149 б.

3. Габитова З. М. «Башкорт теле – 7» укытыу рус телендә алып барылған дәйөм белем биреү ойошмалары өсөн (дәреслек) – Өфө: Китап, 2015. – 136 б.

4. Габитова З. М. «Башкорт теле – 8» укытыу рус телендә алып барылған дәйөм белем биреү ойошмалары өсөн (дәреслек) – Өфө: Китап, 2016. – 126 б.

5. Габитова З. М. «Башкорт теле – 9» укытыу рус телендә алып барылған дәйөм белем биреү ойошмалары өсөн (дәреслек) – Өфө: Китап, 2016. – 132 б.

Укыу-укытыу кулланмалары:

1. Илмөхәмәтов Ә.Ф. Хәзерге заман дәрестәрен проектлау. – Өфө:БР МҮИ, 2015. – 54 б.

2. Сафина Л. Х, Латыпова Р. М., Санъяров Ф. Б.Башкорт теле. Яңы караш. – Өфө: Мир печати, 2021. – 94 б.

Һүзлектәр:

3. Азнағолов Р. Ғ.Башкорт теленең орфографик һүзлеге. – Өфө: Китап, 1998. – 368 б.

4. Әхтәмов М. Х. Грамматик һүзлек. – Өфө: Китап, 2007. – 176 б.
5. Әхтәмов М. Х. Халык һынамыштары: һүзлек. – Өфө: Китап, 2002. – 160 б.
6. Әхтәмов М. Х. Башкорт халык мәкәлдәре һәм әйтемдәре һүзлегә. – Өфө: Китап, 2008. – 776 б.
7. Әхтәмов М. Х. Омонимдар һүзлегә. – Өфө: Китап: 2006. – 384 б.
8. Сәмситова Л. Х. Р. Башкорт мәзәниәтенәң реалыяһы: башкорт теленәң эквивалентһыз лексикаһы һүзлегә – Өфө: Китап, 2006. – 214 б.
9. Урағсин З. Ғ. Русса – башкортса һүзлек. – Өфө: Китап, 2007. – 278 б.
10. Ураксин З. Ғ. Башкорт теленәң синонимдар һүзлегә. – Өфө: Китап, 2008. – 163 б.
11. Ураксин З. Ғ. Башкорт теленәң фразеологизмдар һүзлегә. – Өфө: Китап, 1996. – 163 б.
12. Усманова М. Ғ., Сәйәхова Л. Ғ. Башкортса-русса һәм русса-башкортса һүзлек. Телмәр өлгөләрә. Грамматика. – Өфө: «Эдвис», 2018. – 376 б.
13. Хисамитдинова Ф. Ғ. и др. Академический словарь башкирского языка Башкорт теленәң академик һүзлегә (ун томда). – 5 том. – Өфө: Китап, 2014. – 944 б.

Методик кәңәштәр:

14. Азнағолов Р. Ғ. Башкорт телен укытыу методикаһы. Укытыу туған (башкорт) телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 5–9 кластары өсөн. – Өфө: Китап, 1996. – 320 б.

15. Ғәбитова З. М. Укытыу туған (башкорт) телдә алып барылған дәйөм белем биреү ойошмаларының 5-11 кластары өсөн “Башкорт теле” предметы буйынса белем биреү өлгө программалары – Өфө: Китап, 2016. –70 б.

16. Ғәбитова З. М, Солтанбаева Х.В., Азнабаев Ә.М., Таһирова С.А., Сәмситова Л.Х., Рәхимова Э.Ф., Псәнчин В.Ш., Псәнчин Ю.В., һ.б. Укытыу туған (башкорт) телдә алып барылған дәйөм белем биреү ойошмаларының 5-11 кластары өсөн. «Башкорт теле» дәреслегенә методик кулланма. – Өфө: Китап, 2016. – 535 б.

17. Ғәбитова З. М. Башкорт теле дәрестәрәндә универсаль укыу эшмәкәрлеген формалаштырыу. – Өфө: ИРО РБ, 2013. – 36 б.

18. Ғәбитова З. М. и др.Эш программалары төзөү буйынса методик кәңәштәр. – Өфө, ИРО РБ, 2015. – 52 б.

Мәғлүмәти ресурстар:

19. Педагог – эзләнеүсе сайтында укытыуза авторлык методикаһы // URL: http://sisv.com/dir/pedsovet_org/2-1-0-41 (мөрәжәғәт итеү: 22.02.2022).

20. Башкорт энциклопедияһы // URL: <http://www.bashenc.ru> (мөрәжәғәт итеү: 12.01.2022).

21. Башкорт әкиәттәре // URL: <http://www.hobobo.ru/catalog> (мөрәжәғәт итеү: 13.02.2022).

22. Интерактив башкорт теле // URL: <https://bashlang.ru> (мөрәжәғәт итеү: 21.01.2022).
23. Мәктәптә информатика һәм ИКТ. Дәрестә компьютер // URL: <http://www.iteach.ru> (мөрәжәғәт итеү: 16.12. 2021).
24. Китап һәм балалар// URL: <http://www.juja.ru> (мөрәжәғәт итеү: 08.03.2022).
25. Ололар һәм балалар өсөн әзәби журнал. Барыһы ла ғаилә, укыусы, абитуриент өсөн // URL: <http://www.bibliogid.ru> (мөрәжәғәт итеү: 11.02.2022).
26. Башкортостандың мәзәни донъяһы // URL: <http://ebook.bashnl.ru> (мөрәжәғәт итеү: 12.01.2022).
27. Мультимедиялы әкиәттәр // URL: <https://kssovushka.ru/zhurnal/10/> (мөрәжәғәт итеү: 11.01.2022).
28. Донъя халыктары – сәйәси этнографик белешмә// URL: <http://nation.geomap.ru> (мөрәжәғәт итеү: 10.03.2022).
29. Укыу-укытыуза информацияно-коммуникационных технологияларзың роле // URL: <http://ido.tsu.ru> (мөрәжәғәт итеү: 22.10.2021).
30. Интернетта Рәсәй халыктарының телдәре// URL: <http://www.peoples.org.ru> (мөрәжәғәт итеү: 14.02.2022).

